

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN NÜFUS COĞRAFYASI

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ATASOY

Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, atasoya23@gmail.com

Özet

Bu çalışmamızda “KKTC Nüfus Coğrafyası” konu edilmiştir. Bu başlık altında, Kıbrıs adasında Türk nüfusunun tarihî gelişimi, nüfus hareketleri, nüfusun dağılışı ve yoğunluğu ile nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleri (nüfusun sağlık, eğitim, iktisadi faaliyet türleri, cins ve yapısı) ele alınmıştır.

Ulaştığımız sonuçlara göre, KKTC’nde nüfus, sürekli göç vermektedir. Nüfusun göç vermesinde, ülkenin siyasi durumu ve ekonomik ambargolar ile beşerî ve fizikî (özellikle kuraklık) faktörler etkili olmaktadır. Bu bakımdan ülke ekonomisi üzerindeki ambargolar kaldırılmaya çalışılmalı ve genç nüfusa istihdam oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Nüfus, nüfus artışı, nüfus hareketleri, göç, nüfus yoğunluğu.*

POPULATION GEOGRAPHY OF TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS

Abstract

The subject of this paper is “Population Geography of TRNC”. Under this title, historical development of Turkish population in Cyprus Island, population movements, distribution of population and population density as well as social and economic characteristics of the population (i.e. health, education, economic activity types, sort and structure of the population) are discussed.

According to the results we have achieved, the population emigrates continuously. Such factors as the political condition of the country, economic embargos as well as humane and physical factors (particularly aridity) are influential on emigration of the population. In this regard the embargos on the national economy should be tried to be removed and young population should be provided employment.

Key Words: *Population, population increase, population movements, immigration, population density*

1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahamız, Akdeniz'in doğusunda bulunan ve Akdeniz'in üçüncü büyük adası olan Kıbrıs adasının kuzey kesimini oluşturmaktadır. 3251 km² alana sahip olan KKTC, bağımsız bir devlettir. Kıbrıs adasında, dağlık sahalar ile iç kesimlerde yer alan ovalar, yeryüzü şekillerini oluşturan ana morfolojik şekillerdir. Öte yandan denize bakan kesimlerde topografyayı derin bir şekilde yarıp denize ulaşan vadiler rölyefin diğer parçalarını oluşturmaktadır. Kıbrıs adasının kuzeyinde ve güneyinde geniş alanlar kaplayan geniş dağ sıraları bulunmaktadır. Bütünüyle KKTC sınırları içinde yer alan Beşparmak dağlarının en yüksek kesimini Selvili Tepesi (1024 m) oluşturmaktadır. Orta ve Üst Miyosen yaşlı litolojik birimlerden müteşekkil olan ve kuzeydoğu – güneybatı doğrultusunda uzanan Beşparmak dağları orta yükseklikte olmakla birlikte vadilerle derin bir şekilde yarıldığı için aşılması zor olan bir dağ görünümü sergilemektedir. Kıbrıs'ın güneyinde yer alan ve Beşparmak dağlarına göre çok daha yüksek olan Karlıdağ kütlesi (1952 m.) bulunmaktadır. Bu dağlık kütle KKTC'nin kontrol bölgesinde başlayıp bütünüyle Güney Rum kesiminin sınırları içinde yer almaktadır. Üst ve Orta Kratese yaşlı olan Karlıdağ, masif görünümündedir. Bu iki dağlık kütle arasında Orta Miyosen'de başlayıp Pliyosen'e doğru devam eden dislokasyonlarla belirmiş, çözüntü Mesarya Havzası vardır. Bu havzanın, Güzelyurt ve Gazimagusa'da Akdeniz'e açıldığı kesimlerinde Holosen taraça çökelleri geniş yer tutmaktadır. Mesarya ovasının güney ve kuzey dağlık eteklerinde Pliyostosen yaşlı birikinti yelpazeleri bulunmaktadır. Drenaj ağı açısından oldukça sade bir görünüm sergileyen Mesarya ovasında Kanlıdere ve Çakıllıdere, en önemli akarsuları oluşturmaktadır. Bu akarsuların debileri yaz aylarında iyice azalarak ortadan kaybolmaktadırlar. Denize dönük yamaçlar iç kesimlere oranla daha fazla aldığı yağışın etkisiyle daha sık, fakat kısa boylu akarsular şeklinde denize ulaştıkları için bunların Mesarya havzasının drenaj ağı üzerinde pek fazla etkili oldukları söylenemez. Deniz taraça çökelleri ile birikinti yelpazelerinin yer aldığı kesimler, coğrafi potansiyelleri nispeten daha iyi olduğu için elverişli olanaklar sergilemektedir.

Kıbrıs'ta yarı kurak bir iklim görülmektedir. Günlük ortalama güneş enerjisi miktarı 417,3 cal/cm² dir. Enlem derecesinden dolayı yaz mevsiminde ortalama 12 saat güneşli geçer. Bu değer kış aylarında ortalama 5 saatin altına düşmektedir. Sahada yıllık ortalama hava sıcaklığı 19,0 C°'dir. En sıcak ay temmuz ayıdır. Bu ayda gündüz hava sıcaklığı ortalama 37.0 C° - 40.0 C° arasında değişmektedir. En soğuk ayı genellikle ocak ayı olup gündüz saatlerinde hava sıcaklığı 9.0C° - 12.0C° arasında seyretmektedir. Ocak ayı geceleri hava sıcaklığının düşmesi ile birlikte toprak yüzeyi sıcaklığı da özellikle iç kesimlerde 0 C°nin altına düşerek yer yer don olayları meydana gelmektedir.

KKTC'de Doğu Akdeniz yağış rejimi görülmektedir. Yazları kurak ve sıcak, kışları ılık ve az yağışlıdır. Ancak iç kesimlerde karasallık daha belirgin olduğu için iç kesimlerle kıyı kesimlerin iklim elemanları birbirinden farklılık göstermektedir. Mesela

iç kesimlerde yıllık yağış ortalaması 500 mm'nin altında iken, kıyılarda bu değer 700 mm'ye yaklaşmaktadır. En yağışlı ay aralık, en kurak aylar ise temmuz ve ağustos aylarıdır. Rüzgâr, sahanın coğrafi özelliklerine göre farklı yönlerden eser. Ancak hâkim yönü batıdır. Yıllık ortalama rüzgâr şiddeti ise 2.8 m/sn dir. Kış mevsiminin yağışlı olmasında basınç sistemi ile batı rüzgârlarının da etkisi vardır. Coğrafi özellikleri, basınç sistemi ve güneş lekeleri ile ilgili olarak, belli periyotlarla meydana gelen kurak devreler iklimin en belirgin özelliğini oluşturmaktadır.

Kıbrıs, yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından yetersiz olduğu halde jeopolitik konumu nedeni ile sürekli bir çıkar çatışma alanı olmuştur. Bu çatışmada galip gelen devlet adaya hâkim olmuş ve o devletin adada nüfusu yoğunlaşmıştır. Adanın sürekli el değiştirmesi adada etnik çeşitliliği arttırmıştır. Osmanlı Devleti'nin adaya hâkim olduğu dönemlerde, Osmanlı Devleti etnik gruplar arasında adaletli ve hoşgörülü bir yönetim uygulayarak toplumun huzur ve güven içinde yaşamasını sağlamıştır. Güven ve huzur ortamı, 1878 Ayestafanos Antlaşması'yla İngilizlerin adaya hâkim olması ile birlikte son bulmuştur. Çünkü İngilizler, bu tarihten itibaren adada ayrılıkçı bir yönetim sergiledikleri için "Kıbrıs Meselesi" başlamıştır.

Şekil 1: Çalışma Sahasının Lokasyon Haritası

2. Kıbrıs Adası'nda Nüfusun Tarihi Gelişimi ve Değişimi

Kıbrıs adası, coğrafi konumu ile jeopolitik ve jeostratejik önemi nedeniyle tarihî süreçte nüfus ve idarî açıdan pek çok değişikliğe maruz kalmıştır. Ortadoğu ve Akdeniz'in kontrolünü ele geçirmek isteyen bütün devletler için Kıbrıs adası, önemli bir üs olarak görülmektedir. Bu nedenle Kıbrıs adasını elinde tutan devletlere Kıbrıs, aynı zamanda Anadolu, Mısır, Lübnan ve İran'a kadar geniş bir coğrafyayı kontrol

edebilme imkânını da vermektedir. Anadolu yarımadası üzerinde Ortadoğu'ya ulaşamayan emperyalist güçler, Kıbrıs adası üzerinden ulaşmayı hedeflemektedir. Bu yüzden Kıbrıs adası, sürekli çıkar çatışmalarının yaşandığı bir yer olmuştur.

Kıbrıs adasının tarihi, MÖ 7000'li yıllarına kadar uzandığı bilinmektedir. Çeşitli kazılarda çıkarılan, taş ve pişmiş toprak kaplar, küçük toprak heykeller, idoller, takılar, çakmak taşı, balta ve silahlar, tunç ve demirden yapılmış ok, bıçak mızrak gibi buluntular, adada ilk yaşam izlerinin Neolitik dönemde başladığını ve sonra da diğer çağların sırasıyla yaşandığını göstermektedir (www.neu.edu.tr.16.03.2010).

Osmanlılar Döneminde Adada Nüfusun Gelişimi: 1531 – 1540 yılları arasında Kıbrıs'ta 197. 000 kişilik bir nüfus bulunmakta ve bu nüfusun 70.050'si parıçi, 95.000'ni de köylülerden oluşmaktadır. Parıçi, köle statüsünde sayılan kişilerdi ve haftanın belli günlerinde büyük toprak sahiplerinin tarlalarında çalışmak zorundaydılar. Ayrıca elde edilen tarımsal ürünün 1/3'nü yanında çalıştığı Venedikli Feodal Bey'e vermekle yükümlüdürler. Böylece Rum ahalisinin yarısı parıçi, yarısı da köle durumundaydı (Gazioğlu, 2000: 152). Osmanlılar adaya hâkim olduktan sonra köylere kendileri yerleşerek köleliğe son verdiler. Tarımsal faaliyetlerin gelişmesini sağladılar.

Venediklilerin sömürge yönetiminin devam ettiği yıllarda, 1570–1571 Osmanlı – Venedik Savaşları'ndan dolayı Kıbrıs halkının bir bölümü ada dışına kaçmış bir bölümü de dağlara sığınmıştı. Bu durum karşısında Osmanlı yönetimi, Kıbrıs halkının geri dönmeleri için gayret sarf etmiştir (Çevikel, 2001: 28). Gerek ada halkının geri dönmesi gerek Osmanlıların Anadolu'dan adaya Türkleri getirmek istemeleri, Türk – Rum yerleşmelerini meydana getirmiştir. Adada nüfus düzenlemesi yapılırken Müslim, gayrimüslim ayırımı yapılmamıştır (Çiçek, 1992: 92).

Lala M. Paşa Kıbrıs'ın fethini tamamlayıp geri dönerken (15 Eylül 1571) Kıbrıs'ta 3379 asker bırakmıştır. Bunların bir kısmı sonradan ailelerini de yanlarına getirtmişlerdir. Devlet, Kıbrıs'ta kalmak isteyenlere her türlü kolaylığı tanımıştır. Evlenmek isteyenlere de Giresun, Trabzon, Samsun, Sinop'tan kızlar getirilmiştir. Askerlerden başka devlet memurları da aileleri ile adaya gelip yerleşmişlerdir (Vergi, 1978: 28).

1572'deki tahrir sonuçlarına göre Kıbrıs adasında 900 küsur köy ve mezranın bulunduğu ve bu yerleşme birimlerinde toplam 150 bin kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. Mevcut kaynaklara göre buralarda toplam 150 bin kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. Bundan hareketle köy başına düşen ortalama nüfusun 200'ün altında kaldığı, bunun da geniş bir ada için az olduğu belirtilmiştir (aritmetik ortalama 16 kişi/km²). Bundan dolayı Osmanlı idarecileri adanın hem nüfusça takviyesi hem de iktisadi canlılığın temini için ve aynı zamanda denge oluşturabilmesi için Anadolu'dan Kıbrıs'a nüfus nakillerine başvurmuştur (Emecen, 2001: 50).

Kıbrıs fethi tamamlandıktan sonra Anadolu'da belirlenmiş bölgelerde on haneden bir hanenin Kıbrıs'a yerleştirme emri çıkartılmıştır. Türklerin adaya yerleşmesi için 2 yıl vergi muafiyeti tanınmıştır. Adaya gönderilmek üzere Aksaray, Beyşehir (Konya), Seydişehir (Konya), Niğde, Bor (Niğde), Develi (Kayseri), Ürgüp (Nevşehir), İshaklı (Afyonkarahisar), Akşehir (Konya), Koçhisar (Ankara) ve İçel yerleşmelerine bağlı kırsal kesimlerden 12 bin hane gönderilmiştir. Ancak adaya gönderilen halkın bir kısmının ada iklimine uyum sağlayamayıp geri dönecekleri ihtimali de hesaba katılarak 1572–1581 yılları arasında adaya 8 bin hane daha gönderilmiştir. Bu da yaklaşık 40 bin kişilik bir nüfusa karşılık gelmektedir. Bunların bir kısmı Anadolu'ya geri dönmüştür. Kıbrıs'a Türklerin nakli daha sonra da sürmüştür (Ahmetbeyoğlu, 2000: 16). 17. yy.ın sonuna kadar devlet eliyle Kıbrıs'a yerleştirilen Türklerin sayısının 30 binden fazla olduğu tahmin edilmektedir (Bedevi, 1978: 30).

1777 yılında Kıbrıs'ın 17 nahiyesinde 564 köy ve bu köylerde 10.487 kişi olan Rum ailesi vardı. Rum erkek nüfusu yaklaşık 12.000, Rum kadın ve çocuk nüfusu en az 25.000 olmak üzere Rum toplam nüfusu 37.000 kişi idi.

Türk erkek nüfusu 15.000, Türk kadın ve çocukların sayısı da en az 32.000 olmak üzere Türk nüfusu da toplam 47.000 kişi idi. Ada toplam nüfusu da 84.000 kişi idi (Tablo:1).

Tablo 1: Kıbrıs'ta Nüfusun Gelişimi (1777 – 1800)

Yıllar	Rum Erkek	Türk Erkek	Top. Rum	Top. Türk	Ada Toplamı
1777	12.000	15.000	37.000	47.000	84.000
1790	11.569	-	47.500	67.000	114.000
1793	11.292	-	46.392	67.000	118.000
1800	7631	-	30.524	67.000	97.524

Kaynak: Çevikel, 2001: 220

Ada nüfusunun zaman zaman azalma göstermesinin doğal ve beşerî olmak üzere iki nedeni vardır. Doğal olanına istilalar, kuraklık, kıtlıklar, veba hastalığı, çekirge sürüleri sebep olarak gösterilmektedir. Bizans devrinde 36 yaz kuraklık birbirini takip ettiği için Kıbrıs halkının göç etmek zorunda kaldığından söz edilmektedir. Viyanalı Coğrafyacı Köppen'in kurak ve nemli devreler teorisini hatırlatan bu olayda gerçek payı yok denemez (Alagöz, 1971: 23). Sonuç itibarıyla kuraklık, ada nüfusu üzerinde kuvvetli bir rol oynamıştır.

Nüfusun azalmasında beşerî faktörler yanında zaman zaman Osmanlı yönetiminin sert emirlerini içeren fermanlarla uyarılan yöneticilerin tutum ve

davranışları da etkili olmuştur. Ayrıca kilise yöneticileri ve yönetici konumundaki kişiler halktan usulsüz vergi almaları nüfusun dağılmasına neden olmuştur. Özellikle ada nüfusunun ilgili dönemlerde azalmasında en önemli olan beşerî faktör de savaşlardır. 1769–1800 yılları arasında Osmanlı devleti; Rusya, Fransa ve Avusturya'ya karşı üç büyük savaş yapmak zorunda kalmıştır. Ordunun ihtiyaçları için Kıbrıs'tan buğday, arpa peksimet gibi eşyalar yanında askeri birlikler eklenince ada nüfusunun bir bölümü firar etmiştir (Çevikel, 2001: 214–215).

Osmanlılar zamanında adadaki Rum nüfusu daha çok Mağusa, Mesariya, Piskobi, Baf ve Kukla'da yoğunlaşmışlardır. Türkler daha çok Lefkoşa, Girne, Tuzla, Hirsofi, Gilan, Evdim, Değirmenlik'te yoğunluk göstermişlerdir. Rumların en az buldukları yer Lefkoşa (770), en yoğun olarak buldukları yer Mesariya (1292)'dir. Lefkoşa'da Türkler yoğun bir dağılım sergilemişlerdir. (Çevikel, 2001: 214–215). 19. yy. ortalarında ada nüfusu birden bire artmıştır. Bu artışın sebepleri adada yaşam koşullarının gittikçe iyileşmesi, hastalıkların önlenmesi, aşı tatbikine başlanması gibi faaliyetler gelmektedir (Bedevi, 1978: 33).

Fransız İhtilali ile tüm Avrupa'da görülen milliyetçilik akımı, Ortodoks kilisesinin Osmanlı idaresine karşı yaptığı propagandalara rağmen Kıbrıs halkı Osmanlı idaresine sadık kalmayı tercih etmiştir. Böyle bir bağlılık Osmanlı'nın devlet ve toplum idaresine yönelik hoşgörü, anlayış ve adaletli uygulamalarının güzel bir sonucudur.

Vergi amaçlı ve haneler baz alınarak yapılan 1833 yılında yapılan sayıma göre ada nüfusunun %59'u (14.834 hane) gayrimüslimdi. Gayrimüslimler Rum, Ermeni, Yahudi, Maruniler'dir. Her hanede 4 kişinin yaşadığı varsayılarak adada 59.336 gayrimüslim kişinin yaşadığını söylemek mümkündür. Kıbrıs'taki bu nüfusu oluşturan gayrimüslimler uzun süre kimlik sorunu yaşamışlardır. Rumların dışında kalan diğer milletler Rum nüfusu içinde asimile edilmek ya da kendi millî benliklerini korumak gibi ikili bir mücadele içinde uzun bir süre yaşamışlardır. Osmanlı sayımlarının karakteri de zaten buna elverişli idi. Çünkü Rumlar çoğunluğu teşkil etmeleri sebebiyle Ermeni, Yahudi ve Marunileri kendi bünyelerinde eritmiş ya da Osmanlı memurları bunları zimmi sınıfı içinde görmezlikten gelerek çoğunluğu oluşturan Rumlara dâhil etmişlerdir. Bu da Rum olmayanların adadaki nüfusları hakkında gerçek bilgilere ulaşmayı engellemektedir (Çoruh, 2008:355).

İngiltere Sömürge Yönetimi Devrinde Adada Nüfusun Gelişimi: İngiltere'nin yayılma politikası, sömürgelerine giden yolları kontrol altında tutmasını gerekli kılıyordu. İngilizler bu nedenle Akdeniz'de bir üs edinme arayışı içindeydi. 1877–1878 Osmanlı – Rus Savaşı'nda Osmanlıların yenilmesini fırsat bilerek Osmanlı'yı Rusya'ya karşı koruyacağı vaatleriyle 1878 Ayestafanos antlaşmasıyla Kıbrıs, İngiltere'ye kiraya verildi. Mülkiyeti, hukuki yönden Osmanlıya bağlı kalacak, fiili yönetim İngiltere'ye devredildi. Böylece Kıbrıs sorunu ortaya çıktı (Uçarol, 2001: 121–158).

Yunanlılar, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, İstiklal Savaşları'nda, İngiltere ile birlikte Türklere karşı savaştıklarından dolayı İngilizlerin sempatisini kazanmışlardır. İngiliz yönetimi Türk nüfusunu baskı altında tutmuş ve Türkleri adadan kovmak için ellerinden gelen tüm gayretleri sarf etmişlerdir. 1923'te Lozan Antlaşması'nda Kıbrıs adasında yaşayan Türklere serbestçe göç etme hakkı tanınınca on binlerce Türk, adayı terk etmiştir. Adanın yönetimi İngilizlerin eline geçtikten sonra Türk idareci ve memurları görevlerinden uzaklaştırılmış, Türklerin ellerindeki malların alınması için sinsi kampanyalar yürütülmüş, okul bitiren Türk gençleri istihdam edilmemiştir. İş bulamayan ve malları elinden alınan Türkler bir de yoğun baskılara maruz kalınca Türkiye'ye göç etmişlerdir. Öte yandan Mısır ve Yunanistan'dan binlerce Rum'un adaya yerleştirilmesi sağlanmış, her köye muhteşem kiliseler yaptırılarak halk, her tepede bir azizin bulunduğu inandırılmış, bu insanların Türklerle ticaret yapmaları da yasaklamıştır (Altan, 2000: 86).

Adanın İngiliz sömürmesine girmesiyle Türkler üzerindeki baskılar daha da artmış, Rum nüfusu Türk nüfusuna göre daha da çoğalmıştır. Tablo:2 ve şekil:2 incelendiğinde Türk nüfusunun Rum nüfusunun artış hızından yavaş olduğu görülecektir. 1911 sayımındaki Türk nüfusunun bir önceki sayımına oranla azalışı İngiliz sömürge yönetiminin Türk nüfusuna karşı izlediği politika ile ilgilidir.

1800'lü yılların başında Kıbrıs adasında 30.524 Rum nüfusu ve 67.000 Türk nüfusu olmak üzere toplam 97.524 kişi yaşamaktaydı. 1881 yılına gelindiğinde adadaki Rum – Türk nüfusu sayıları, Osmanlı savaşları ve adadaki Türk göçleri nedeniyle tersine değişerek 137.631 Rum nüfusuna karşılık 45.458 Türk nüfusu yaşamaktaydı. 1960 yılında Rum nüfusu, Türk nüfusundan yaklaşık 4,3 kat daha artarak 448.861 kişi olurken, Türk nüfusu ilk defa 100 bini aşarak 105.494 kişi olmuştur (Tablo: 1 ve 2).

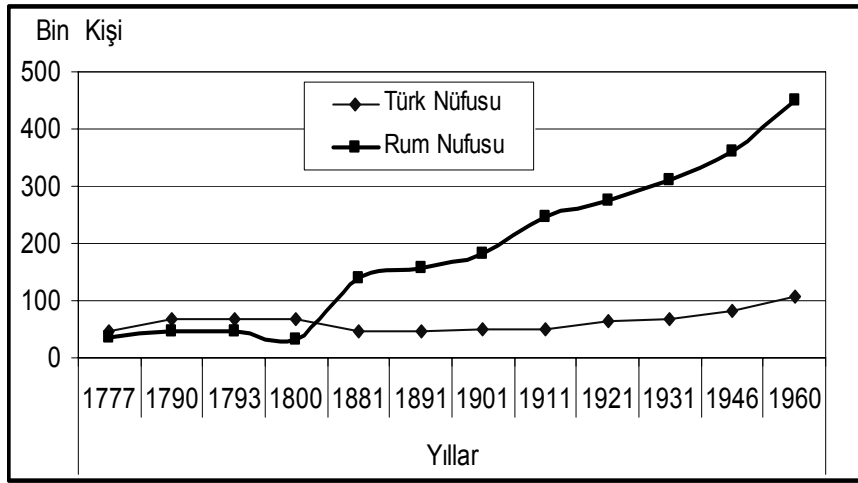
İngilizler, Türklere karşı ağır cezalar ve sürgünler uyguladılar. I. ve II. Dünya savaşı zaferleri ve On iki Ada'nın Yunanistan'ın eline geçmesi ile Rumlar Enosis emellerine sarılmaya başladılar. 1954'te kurulan Eoka terör örgütü yıkım çılgınlığı yaparak yüzlerce Türk'ü öldürmüştür. 1955'ten 1958'e kadar çok kısa bir sürede 1334 Türk, adayı terk etmiş ve birçok Türk yaşadığı bölgeyi terk ederek Kuzey Kıbrıs'ta daha güvenli buldukları yerlere göç etmiştir. Böylece 1958 yılına kadar 28 Türk köyü tamamen boşaltılmıştır. Kısaca Rum-Yunan baskıları ve İngiliz sömürge yönetiminin kısıpca alma politikaları sonucu sosyo-ekonomik yapısı bozulan adadaki Türk halkının büyük bir kısmı Anadolu'ya göç etmiştir (Altan, 2000: 84).

Lozan anlaşmasını takip eden yıllarda özellikle Eoka terör eylemlerinin şiddetlenmesiyle 1963–1974 yılları arasında meydana gelen dış göç hareketliliği çok fazla olmuştur. Türkiye'de 1990'da yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre Kıbrıs'tan Türkiye'ye göç edenlerin sayısının 200 bin civarında olduğu bilinmektedir (Altan, 2000: 98 – 91).

Tablo 2: Kıbrıs'ta Nüfusun Gelişimi (1881 – 1960)

Y*	1881	1891	1901	1911	1921	1931	1938	1946	1960
T*	45.458	47.926	51.307	46.428	51.339	64.245	66.459	80.548	105.494
R*	137.631	158.585	182.739	214.480	244.887	276.572	310.070	361.129	448.861

Kaynak: Altan, 2000: 84 * : Y:Yıl, T*:Türk Nüfusu, R*:Rum Nüfusu

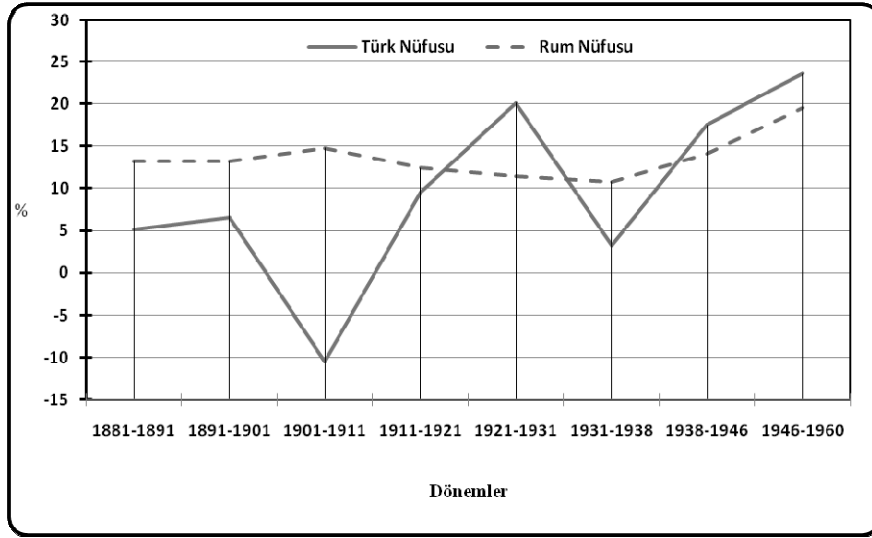
Şekil 2: 1777- 1960 Yılları arasında Kıbrıs Adası'nda Türk ve Rum Nüfusunun Gelişimi (Tablo: 2'ye Göre)

1881 – 1960 yılları arasında geçen 79 yıllık bir sürede Rum nüfusu 311.230 kişi olarak artarken, aynı dönemde Türk nüfusuna sadece 60.036 kişi eklenmiştir. 1881-1960 döneminde Rum – Türk nüfuslarının büyüme oranlarını karşılaştırdığımızda Rum nüfusu %10,8 ile %19,5 arası büyüme oranlarına sahipken, Türk nüfusu aynı büyüme oranlarını yakalamadığı gibi 1901 – 1911 döneminde %-10,5 büyüme oranı ile Türk nüfus miktarı azalmıştır (Tablo: 2 – Şekil: 2).

Türk – Rum nüfuslarının aynı dönemdeki (1881-1960) büyüme oranları arasında çok ilginç bir özellik göze çarpmaktadır. Türk nüfusunun büyüme oranı artarken, Rum nüfusunun büyüme oranı azalmış veya Rum nüfusunun büyüme oranı artarken, Türk nüfusunun büyüme oranı düşmüştür (Şekil:3). Ama bu dalgalanma Rum nüfusunda daha hafif olurken, Türk nüfusunda çok daha belirgin olmuştur. Aslında Türk nüfusundaki istikrarsız büyüme daha öncede bahsedildiği gibi Türk nüfusuna karşı izlenen politikalardan kaynaklanmaktadır.

Tablo 3: Türk – Rum Nüfuslarının Artış Miktarları ile Büyüme Oranları (1891-1960)

Dönemler	Türk Nüfusu		Rum Nüfusu	
	Nüfus Artışı	Büyüme Oranı (%)	Nüfus Artışı	Büyüme Oranı (%)
1881-1891	2468	5,1	20954	13,2
1891-1901	3381	6,6	24154	13,2
1901-1911	-4879	-10,5	31741	14,8
1911-1921	4911	9,6	30407	12,4
1921-1931	12906	20,1	31685	11,5
1931-1938	2214	3,3	33498	10,8
1938-1946	14089	17,5	51059	14,1
1946-1960	24946	23,6	87732	19,5
Ortalama	7504,5	9,4	38903,7	13,7

Şekil 3: Türk ve Rum Nüfuslarının Büyüme Oranları (Tablo:3'e Göre)

Adadaki Türk nüfusunun tarihi gelişimini kısaca şu şekilde özetlemek mümkündür: 1570'te Kıbrıs fethedildikten sonra adaya 50–60 bin Türk yerleştirildi. Bu yıllarda Kıbrıs nüfusu 200 bin idi. 150 bini Türk, gerisi Ortadoğulu Hıristiyanlardı. 1572'de yapılan yabancı sayımlara göre adada 20 bin Rum vardı. 1878'de ada İngiltere'ye geçince Türklerin bir kısmı Anadolu'ya göç etti. Bu göç hareketi 1923'e kadar sürdü. 1923 Lozan Antlaşması'na göre Türkler iki yıl içinde İngiliz uyuşuna

girmeyi kabul edecekler ya da adadan göçeceklerdir. Böylece 24 bin kişi daha göç etti. 1878–1923 yılları arasında adadan göç eden Türklerin sayısı 70 bine ulaştı. Ancak bu nüfusun 25 bini İngiltere'ye, 3 bini Avusturya'ya, 2 bin kişiye kadar Amerika'ya göç etmiştir (Tursan, 1978: 63). Bu göçlerle birlikte Türk nüfusu zaman zaman azalırken Rum nüfusu kararlı bir şekilde sürekli artmıştır.

KKTC Döneminde Ülkede Nüfusun Değişimi: 1977 yılında 145 bin olan KKTC nüfusu, 2007 yılında 2 kat artış göstererek 268 binlere ulaşmıştır. KKTC nüfusu 1977 yılından 2007 yılına kadar hep artmıştır. Ancak bu artış temposu hep aynı düzeyde kalmamıştır. Belli tarihlerde artış temposunun üstüne çıkarak basamaklar şeklinde artan bir gidişatı bulunmaktadır (Şekil: 4.). Bu nedenle artış hızı normal seyir gösteren dönemler ve artış hızı yüksek seyir gösteren dönemler şeklinde dönemlere ayrılarak incelenecektir.

1977 – 1996 Dönemi: Bu dönemde nüfusun artış hızı normal bir seyir göstermektedir. Bu dönemde nüfus yıldan yıla ortalama bin, iki bin veya üç bin şeklinde artmıştır. Zaten bu dönemdeki nüfus artış hızı ile doğal nüfus artış hızı birbirine çok yakındır. Yani bu dönemdeki artış daha çok KKTC nüfusunun doğal artışı ile büyüdüğünü açıklamaktadır. 1977 yılında 145 bin olan KKTC nüfusuna 38 bin kişi eklenerek, 1996 yılında 183 bin kişi olmuştur. 1977 – 1996 yılları arasında geçen 20 yılda KKTC nüfusuna her yıl ortalama 1914 kişi eklenmiştir (Tablo: 4).

1996 – 1997 Dönemi: Bu dönem nüfus artış hızının hızla yükseldiği ilk dönemdir. Bu bir yıllık süreçte KKTC nüfusuna yaklaşık 18 bin kişi eklenmiş ve nüfus miktarı 200 bine ulaşmıştır. Doğal nüfus artış hızının, nüfus artış hızından daha düşük olması, bu dönemde KKTC'ye göçlerin geldiğini göstermektedir. Bu dönemdeki hızlı artışın asıl sebebi, ülkede çok sayıda üniversitenin açılması, bu okullara gerek ülke içinde gerekse ülke dışında öğrenci alınması ve bu öğrencilerin ülke nüfusuna dâhil edilmesi ile ilgilidir. 1990 yılında Lefke Avrupa Üniversitesi, 1997 yılında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi kurulmuştur. Bu üniversitelerin açılışı ile birlikte KKTC'den yurtdışına olan eğitim amaçlı göçler azalmıştır. Hatta bu üniversiteler başta Türkiye olmak üzere Ortadoğu ülkelerinden de çok sayıda öğrenci almıştır. Örneğin Yakın Doğu Üniversitesi 1996-1997 eğitim öğretim döneminde 3729'u Türkiye'den olmak üzere toplam 4500 öğrenci, Lefke Avrupa Üniversitesi'ne 538'i Türkiye'den olmak üzere toplam 835 öğrenci ilk defa kayıt yaptırmıştır. Öğrencilerle birlikte çalışma izni alanlar ve ülkeye turist olarak gelenler de toplam nüfusa dâhil edildiği için 1996 – 1997 döneminde nüfus artış hızı bir hayli yükselmiştir. Sonuç itibarıyla bu artış doğal bir artış olmayıp ülkeye olan göçlerle gerçekleşmiştir.

1998 – 2005 Dönemi: Bu dönem 1977-1996 dönemi gibi olağan bir döneme yani artışın daha yavaş olduğu bir döneme girmiştir. Bu dönemde nüfus 200 kişinin üzerinde artışını hep sürdürmüştür. KKTC nüfusuna 13.811 kişi eklenmiştir. 1998 – 2005 yılları arasında geçen 8 yılda ortalama her yıl 2.296 kişilik bir artış göstermiştir. Bu artış, 1977 – 1996 döneminde 1.914 olan artışına çok yakındır. Artış hızları

bakımından 1977 – 1996 dönemi ile 1998 – 2005 dönemi çok büyük benzerlik göstermektedir (Tablo: 4 – Şekil: 4).

2005 yılından sonra KKTC nüfusu yeniden hızlı bir yükselişe geçmiştir. 2005 yılında KKTC'nin 220 bin kişi olan nüfusu, 2006 yılında 257 bine ve 2007 yılında ise 268 bine ulaşmıştır. Bu dönemde her yıl nüfus artışı 10 binler şeklinde olmuştur. Bu hızlı artışın asıl sebeplerinin ülkeye giden turist, öğrenci ve çalışma izni alan işçilerle ilgili olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü doğal nüfus artışı % 0,8 – 0,9 arasında olduğu halde, nüfus artış hızı % 1,6 – 4,1 arasında gerçekleşmiştir.

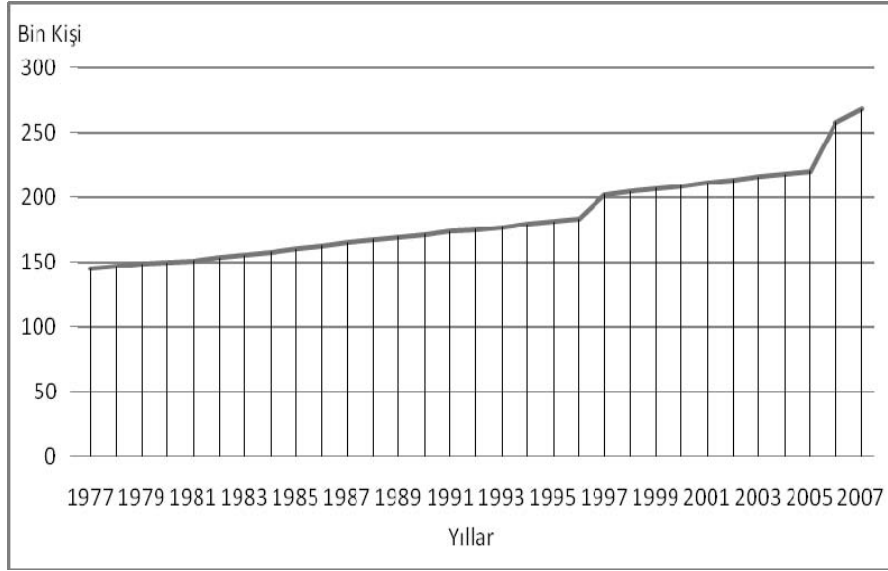
Tablo 4: KKTC'de Nüfus ve Nüfus Artış Oranlarının Tarihi Seyri (1977-2007)

Yıllar	Nüfus	Nüfus Artış Hızı (%)	Doğal Artış Hızı (%)
1977	145.000	-	1,0
1978	146.740	1,2	1,0
1979	148.501	1,2	1,1
1980	149.610	0,7	1,0
1981	151.233	1,1	1,0
1982	153.239	1,3	1,2
1983	155.521	1,5	1,2
1984	157.984	1,6	1,1
1985	160.287	1,5	1,2
1986	162.676	1,5	1,1
1987	165.035	1,5	1,3
1988	167.256	1,3	1,2
1989	169.272	1,2	1,1
1990	171.469	1,3	1,3
1991	173.756	1,3	1,2
1992	175.118	0,8	1,1
1993	177.120	1,1	1,1
1994	179.208	1,2	1,0
1995	181.363	1,2	1,0
1996	200.587	1,1	0,9
1997	201.914	1,2	0,7
1998	204.225	1,1	0,7
1999	206.562	1,1	0,7
2000	208.886	1,1	0,8
2001	211.191	1,1	0,7
2002	213.491	1,1	0,7
2003	215.790	1,1	0,7
2004	218.066	1,1	0,8
2005	220.289	1,0	0,9
2006	256.644	1,6	0,8
2007	268.011	4,1	0,9

Kaynak: KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, 2009, Lefkoşa

Ahmet ATASOY

2006 yılında yapılan genel sayım sonuçlarına göre KKTC'de 256.664 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusun 135.106'sı KKTC uyruklu, 34.370'i KKTC – Türkiye uyruklu, 3.854'ü KKTC – İngiltere, 4.701'i KKTC – diğer ülke uyrukludur. Yani KKTC sınırları içinde yaşayan 42.925 kişi iki uyrukludur. Öte yandan 70.525 kişi TC uyruklu, 2.729 kişi İngiltere, 797 kişi Bulgaristan, 759 kişi İran, 354 kişi Moldovya, 475 kişi Pakistan, 181 kişi Almanya, 2793 kişi diğer ülke uyrukludur. Yani KKTC topraklarında yaşayan 78. 613 kişi yabancı uyrukludur. Bu nüfusun %33'ü Lefkoşa ilçesinde, %24,8'i Gazimağusa ilçesinde, %22,6'sı Girne ilçesinde, %11,4'ü Güzelyurt ilçesinde ve %8,2'si İskele ilçesinde yaşamaktadır.

Şekil 4: KKTC nüfusunun tarihi Seyri (1977-2007), (Tablo:4'e Göre)

KKTC'de toplam nüfusun %77,8'i ilçe merkezlerinde ve %28,6'sı bucak ve köylerde yaşamaktadır. Girne (%91,6), Lefkoşa (%87,7), Gazimağusa (%72,1) ve Güzelyurt'ta (%63,4) nüfusun çoğu ilçe merkezlerinde ve daha az kısmı bucak ile köylerde yaşamaktadır. Ancak henüz daha yeni ilçe statüsünü kazanan İskele'de ise toplam nüfusun büyük bir kısmı bucak merkezleri ile köylerde (%63) ve daha az bir kısmı da ilçe merkezinde (%37) toplanmış durumdadır.

Tablo 5: İlçe Merkezleri ile Bucak ve Köylere Göre Nüfus (2006)

		Toplam Nüfus	İlçe Merkezleri	Bucak ve Köyler
LEFKOŞA	T	84776	74319	10457
	E	46187	40300	5887
	K	38589	34019	4570
GAZİMAĞUSA	T	63603	45852	17751
	E	33781	24693	9088
	K	29822	21159	8663
GİRNE	T	57902	53067	4835
	E	32433	29856	2577
	K	25469	23211	2258
GÜZELYURT	T	29264	18562	10702
	E	15271	9574	5697
	K	13993	8988	5005
İSKELE	T	21099	7802	13297
	E	10896	4117	6779
	K	10203	3685	6518
TOPLAM	T	256644	199602	57042
	E	138568	108540	30028
	K	118076	91062	27014

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı, 2006, KKTC

3. Nüfus Hareketleri

3.1. Doğumlar ve Ölümler

Doğurganlık, bir ülke nüfusu içinde vuku bulan canlı doğum sayısını ifade etmektedir (Atalay, 1991: 10). Doğurganlık, göçler ve nüfus yoğunluğu arasında çok yakın bir ilişki vardır. Bilindiği gibi bir bölgede nüfusun doğal artışını etkileyen faktör doğumlardır. Genel olarak geri kalmış bölgelerde doğurganlık hızlı ve o bölgenin verdiği göç oranları daha yüksek olmaktadır. Kalkınmış yörelerde doğurganlık daha düşük ve o yörenin aldığı göçler daha yüksek olmaktadır. Böylece çok geniş alanlardan göreceli daha çok daha dar alanlara nüfus hareketi olmakta ve bu dar mekânlarda nüfus yoğunluğu çok daha yüksek olmaktadır.

Kaba doğumlar, bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen doğum sayısıdır. KKTC'de 1977'de ‰ 20 olan kaba doğum oranı 1997 ve 2007'de ‰15 olmuştur. 1990 yılından önce KKTC'de kaba doğum oranları hep ‰ 20'nin üzerinde iken, 1990 yılından sonra adeta sabitlenmiş gibi hep ‰ 15 dolaylarında seyretmektedir. (Eko. ve

Sos. Göst.: 2001:4). KKTC'nin dar tabanlı nüfus piramitlerinin çok düzenli dağılım sergilemesi aile planlamasının çok başarılı bir şekilde uygulandığını göstermez. Çünkü ülkeye ciddi anlamda ekonomik ambargolar uygulanmaktadır. Bunun ortaya çıkardığı işsizlik karşısında erkek nüfusun önemli bir kısmı ülkeden göç etmektedir. Bunun da doğurganlığa etkileri vardır. Doğurganlığın bu şekilde %15 dolaylarında sabitlenmesinde ülkedeki evlilik kültürünün de etkileri bulunmaktadır. Edindiğimiz bilgilere göre evlenen çiftler üç, dört yıl evli kaldıktan sonra sanki doğal bir gereklilikmiş gibi boşanırlar. Doğurganlık hızının azalmasına bağlı olarak yıllık doğal nüfus artış hızı da yavaşlamaktadır. 1990'de % 1,3 olan yıllık nüfus artış hızı 2007'de %0,9'e düşmüştür.

Kaba doğum hızı, bir yılda her 1000 kadın nüfusu başına düşen doğum sayısıdır. 1980 yılına kadar KKTC'de kaba ölüm hızı %10'nun üzerinde iken, 1980 yılından sonra hep % 8 dolayında gerçekleşmiştir.

Ölümlerin kent – kır şeklindeki ayrımına bakıldığında Lefke hariç diğer kentlerdeki ölümlerin köylerdeki ölüm miktarlarından yaklaşık olarak 2,5 kat daha fazla olması kentli nüfusun fazla olmasından ileri gelmektedir. Lefke'de ise kırsal nüfus oranı daha fazladır.

2001 yılında resmi olan kayıtlara göre 781 olan ölüm vakası toplam nüfusun %0,3' nü oluşturmaktadır. Nüfus miktarı en fazla olan Lefkoşa'da ölüm vakası fazla ve nüfusu en az olan Lefke'de ise ölüm vakası azdır. KKTC'de alt yaş gruplarından üst yaş gruplarına doğru gidildikçe ölüm oranı doğal olarak artmaktadır. Ülkede iklim ve çevresel nedenli ölüm vakalarına rastlanılmamakla birlikte sinilite (her yıl 350 dolayında ölüm) ölüm olayına neden olan hastalık olarak görülmektedir.

3.2. Göçler

Bir yerleşmenin ekonomik gelişme düzeyi ile nüfus arasındaki ilişkiyi açıklayan nüfus hareketlerinden biri de göçlerdir. Ancak göçlerle ilgili kayıtlar ya yetersiz ya da pek sağlıklı olmadığı için göçler hakkında ayrıntılı bir çalışma yapmak genellikle zordur.

KKTC'de göçlerle ilgili düzenli kayıtlara 1977 yılından itibaren rastlanılmaktadır. Ancak Devlet Planlama Örgütü'nün tuttuğu bu kayıtları tek yönlü yani KKTC'ye olan göçler olup, KKTC'den olan göçlere kayıtlara rastlanılmamaktadır. Bu nedenle net göçler hakkında bir şey söylememiz mümkün değildir.

1977 yılı öncesi göçlere ise çeşitli tarihi kaynaklara dayanılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ancak bu kayıtlar çok sağlıklı veriler değildir. Çünkü aynı dönemi açıklayan göçler arasında tam bir uyum söz konusu değildir. Göçlerle ilgili değerlendirmelerimiz KKTC'ye olan göçler tarihi kaynaklara ve DPÖ' nün kayıtları baz alınarak daha çok ülkeye olan göçler üzerinde ağırlıklı olarak durulacaktır.

Osmanlı Devleti'nin, Kıbrıs'ı almasıyla birlikte Osmanlı Devleti, Türkleri adaya yerleştirmeye başlamıştır. Hatta bu durum 17. yy. sonuna kadar devam etmiş ve Türk – Rum halkı ile birlikte barışçıl bir ortamda uzun yıllar birlikte yaşamışlardır. Türk göçlerinin ardından Ermeni göçleri takip etmiştir. Böylece adada kozmopolitin ortam oluşmaya başlamıştır.

1572 de yapılan tahrir sonuçlarına göre Masarea ve Mazoto bölgelerinde 76 köyde, kimsenin yaşamadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle alet ve edevatı bulunan güvenilir ve mesleği olan aileler Anadolu'dan bu bölgelere göç ettirilmişlerdir (Halaçoğlu, 2001: 41-42).

Kıbrıs'a 1572'de gönderilen 1689 ailenin meslekleri bakımından şöyle bir dağılım gösterdikleri görülmektedir: 20'si hallaç, 2'si çizmeci, 1'i çilingir, 1'i aşçı, 5'i demirci, 4'ü tellek, 9'u ayakkabıcı, 1'i tüfekçi, 2'si tüccar, 7'si terzi, 2'si keçeci, 1'i nalbant, 1'i marangoz, 1'i taşçı, 1'i tabib-i ilim, 1'i kürekçi, 1'i dikici, 1'i kıl dokuyan ve geriye kalanlar çiftçidir. Bu göçmenlerin 1628 hanesi köyleri, geriye kalanlar kaza ve nahiyeleri seçmişlerdir. Göçler daha sonra da devam etmiştir. 1581'de 8000 aile daha adaya yerleştirilmiştir. 17. yy. sonuna kadar Osmanlı Devleti tarafından adaya yerleştirilen Türklerin sayısının 30 bin kadar olduğu tahmin edilmektedir (Gazioğlu, 2000: 108–109).

Tablo 6: Anadolu'dan Göç Veren Yerler ile Aile Sayıları (1572)

AKSARAY	BEYŞEHİR	SEYDİŞEHİR	ENDÜDİ	DEVELİHİSAR	ÜRGÜP
225 aile	262 aile	202 aile	145 aile	197 aile	64 aile
KOCHİSAR	NİĞDE	BOR	ILGIN	İSHAKLI	AKŞEHİR
88 aile	172 aile	69 aile	48 aile	87 aile	130 aile

Kaynak: Gazioğlu, 2000: 107

18. yüzyılın ikinci yarısında Kıbrıs halkının büyük bir kısmı doğal afetlerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Karşılaşılan en büyük afetler ise genellikle görülen deprem, veba, kuraklık, kıtlık, çekirge istilaları olmuştur. 1757 yılında yaşanan depremin ardından 1757'de ayrıca büyük bir kuraklık ve kıtlık yaşanmıştır. Bunlara çekirge istilaları da eklenince halk yabani kola, kas ve yabani otları yemeye başlamıştır. Bu durum adadan nüfusun Anadolu ve Suriye'ye kaçmasına yol açmıştır. Ada nüfusunun düşmesine sebep olan diğer bir husus da, 1760 yılında ortaya çıkan veba hastalığıdır. Bu hastalık nedeniyle Türk ve Rum nüfusunun 1/3'ü ölmüştür (Çevikel, 2000: 119). Doğal ve sosyal olaylar ada nüfusunu etkileyen en kuvvetli etkenler olmuştur. Bu etkenler nüfusun önemli bir bölümünün ölmesine sebep olduğu gibi diğer önemli bölümün de başka memleketlere göç etmesine neden olmuştur.

Türkiye'de 1894 ve 1896 yılları arasında baş gösteren Ermeni isyanları sırasında 1000 dolayındaki Ermeni, İngiliz ve Fransızların aracılığı ile Kıbrıs'a yerleştirilmiştir (Altan, 2000: 99).

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenik çıkması ve kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin Anadolu'ya Kıbrıslı Türkleri davet etmesi üzerine adadan göçler başlamıştır. Bu göçler kanlı Eoka örgütünün saldırıları üzerine daha da hızlanmıştır. Bu durum 1974 yılına kadar devam etmiştir. KKTC Devleti'nin tanınmadığı ve ekonomik ambargolar gibi sebeplerden dolayı KKTC'den göçler devam etmektedir.

Türk hükûmeti 1920'lilerde Kıbrıslı Türklerin Anadolu'ya göçünü teşvik etmiştir. Lausanne Antlaşması'nın 21. maddesi Kıbrıslı Türklere 6 Ağustos 1924'ten itibaren iki yıl içinde Türk vatandaşlığını tanıyor ve onların 6 Ağustos 1927'ye kadar adayı terk etmesini şart koşuyordu (Georghallides, 1977: 43).

Kıbrıslı Türklerin anavatana göçünü düzenlemek için 1925 Haziran'ında Lefkoşa'da Türk konsoloslğu kuruldu. 1923'te başlayan göç 1939'a kadar devam etti. Bu süre içinde Kıbrıs'tan Türkiye'ye 20 bin kadar göçmenin geldiği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte göçmen sayısının 100 bine kadar ulaştığını ileri sürenler de vardır (Bilge, 1941:5).

Tam sayısı bilinmemekle birlikte 1927 yılında adadan Anadolu'ya göç olmuştur. Türk hükûmeti, Kıbrıslı soydaşlarını anavatana göçe teşvik etmesinin sebebi, o yıllarda Faşist İtalya'nın Antalya yöresine İtalyan kolonilerini yerleştirmeyi planladığına dair söylentilerin çıkmasıdır (Constantin, 1931: 318–319). Aynı yılda Türkiye'nin nüfusu 13 milyon idi. Bu durum İtalya yarımadasındaki nüfus yoğunluğunu azaltmak isteyen İtalya'nın dikkatini Anadolu üzerine yöneltmesi üzerine yöreyi İtalyanlara karşı savunma amacıyla olan Türk Devleti, Kıbrıslı Türkleri Anadolu'ya davet ederek adadaki Türk göçünü hızlandırmıştır.

1958–1963 Rum saldırıları ile Türkler 103 köyü terk etmişlerdir. Eokacılar tarafından yıkıp yakılan bu köylerden 30 binden fazla Türk can güvenliğini sağlamak için büyük yerleşim yerlerine gitmek zorunda kalmışlardır. Bu insanların uğradığı zararın tazmini ve evlerine dönmeleri ise gayri resmi Rum yönetiminin tanınmasına bağlandığı için bu Türk göçmenleri, bir daha eski yerlerine dönmemişlerdir (İsmail, 2000: 161).

Lozan anlaşmasını takip eden yıllarda özellikle Eoka terör eylemlerinin şiddetlenmesiyle 1963–1974 yılları arasında meydana gelen dış göç hareketliliği çok fazla olmuştur. Türkiye'de 1990'da yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre Kıbrıs'tan Türkiye'ye göç edenlerin sayısının 200 bin civarında olduğu bilinmektedir (Altan, 2000: 98 – 91).

Tablo 7: Türk Köy Sayılarının Yıllara Göre Değişimi (1911–1973)

ÖZELLİKLER	YILLAR					
	1911	1921	1931	1946	1960	1973
Türklerin Dağıldığı köy sayıları	315	300	290	272	232	153
Türklerin Azınlıkta olduğu köy sayıları	162	156	141	125	84	30
Türklerin Çoğunlukta olduğu köyler	68	65	61	37	18	18
Tamamen Türk Köyü olanlar	85	89	88	110	130	105

Kaynak: Altan, 2000: 110

KKTC'de üst kademelerde eğitim – öğretim düzeyi yeterli sayılabilecek bir durumdadır. Ancak üniversite eğitimi almış gençlerin bir kısmı işsiz olduğu için (% 4,6 DPÖ) yetişmiş nüfusun önemli bir bölümü yurdu terk etmektedir. Başta tarihi sebepler olmak üzere diğer sebeplerle birlikte çeşitli ülkelerde bulunan Kıbrıslı Türklerin sayısı şöyledir: Türkiye'de 225 bin kişi, İngiltere'de 120 bin kişi, Avustralya'da 40 bin kişi, ABD'de 10 bin kişi, Kanada ve diğer ülkelerde 5 bin kişi bulunmaktadır (İsmail, 2000:10). Yaklaşık olarak 400 bin kadar Kıbrıslı Türk dünyanın dört bir yanına dağılmış durumdadırlar. Bunlarla birlikte Kıbrıslı Türklerin sayısı 600 bin kadardır.

Kuruluşundan 2006 yılına kadar KKTC'ye toplam 141.634 kişi göç etmiştir. Bu göçlerin %33'ü 1979 yılı öncesinde, %5'i 1980 – 1989 döneminde, %15'i 1990 – 1989 döneminde ve %47'si de 2000 – 2006 döneminde gerçekleşmiştir. KKTC'ye göç ederek gelen nüfusun %84'ü 15-64 yaş grubunda ve geriye kalan %16'sı ise diğer yaş gruplarında bulunmaktadır. Her dönemde göç hareketine katılarak KKTC'ye gelenlerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 8: Yaş Gruplarına, Cinsiyete ve Dönemlere Göre KKTC'ye Olan Göçler

Yaş Grupları	1974-1979	1980–1989	1990–1999	2000-2006
0–14	-	-	2056	8968
15–64	37507	6906	18618	56310
65+	9262	360	560	1089

Kaynak: KKTC Başbakanlık DPÖ, 2009

KKTC'ye olan göçlerin geldikleri ülkelere göre dağılımları şöyle bir durum sergilemektedir: Türkiye (%67,1) başta olmak üzere sırasıyla Güney Kıbrıs (%22,8), İngiltere (%4,9), Bulgaristan (%1,2), İran (%0,5), Moldova (%0,3), Almanya (%0,2) ve diğer ülkeler (%2,8) gelmektedir. Bu ülkelerden KKTC'ye olan göçlerin nedenlerinin

başında ise hane fertlerinden birine bağlı göç (%22,8), çalışmak (%22,2) ve Güney Kıbrıs'tan göç (%21,8) oluşturmaktadır. Diğer sebepler arasında ise sırasıyla eğitim (%14,5), evlilik (%5,4), tayin ve görevli (%3,4), ülkeye geri dönüş (%3,2) ve diğerleri (%6,7) gelmektedir.

Ülkelere göre KKTC'ye olan göçlerin nedenlerine baktığımızda ise şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Türkiye ve Bulgaristan'dan gelenlerin çoğu çalışmak ve hane fertlerinin birine bağlı göç nedeni ile KKTC'ye gelmektedir. Güney Kıbrıs (%95,4) ve İngiltere'den gelenlerin çoğu ülkeye geri dönüş nedeni ile gelmektedir. İran'dan gelenlerin %90,2'si eğitim amacıyla, Moldova'dan çoğu çalışmak ve evlilik nedeni ile gelmektedir. Almanya'dan gelenlerin büyük bir kısmı diğer sebeplerle ve hane fertlerinin birine bağlı olarak gelmektedir.

Tablo 9: Ülkelere göre KKTC'ye olan Göçler (1974-2006)

Ülke	Top.	Güney Kıbrıs'tan göç	Çalış.	Tayin görevli	Eğ.	Evlilik	Hane fert. bağlı göç	Ülk. geri dönüş	Diğ
TOPLAM	141634	30807	31374	4884	20482	7659	32229	4596	9603
Türkiye	94977	-	29318	4772	18104	6608	29221	927	6027
Güney Kıbrıs	32285	30807	84	51	51	146	632	4	510
İngiltere	6900	-	233	28	138	340	1015	3007	2139
Bulgaristan	1690	-	611	4	29	58	657	6	325
İran	774	-	23	-	698	4	27	3	19
Moldovya	477	-	212	-	6	189	51	-	19
Almanya	337	-	30	12	19	18	68	54	136
Diğer	4194	-	863	17	1437	296	558	595	428

Kaynak: KKTC Başbakanlık DPÖ, 2009

KKTC'de kırsal alanlardan kent merkezlerine yoğun bir şekilde göç olayı yaşanmaktadır. Devletin kırsal alanlarda gençlere arsa dağıtması bile bu durum karşısında yetersiz kalmıştır. Ülke ekonomisine uygulanan ekonomik ambargolar ve gelecek endişesi, çiftçinin tarım dışı sektörlere kaymasına yol açmaktadır. İç göçler sonucu 1996 nüfus sayımına göre tüzel kişiliği devam ettiği halde 13 köyde nüfus bulunamamıştır. Bu köyler Günebakan, Madenliköy, Andamı, Kördemen, Alaniçi, Erenköy, Kurutepe, Ömerli, Süleymaniye, Şirinköy, Taşköy, Gaziler, İkidere köyleridir. Nüfusun bu şekilde kentlere göç etmesi plansız kentleşmeyi hızlandırmaktadır (1996 Nüfus Sayımı). Bu durum Lefkoşa, Gazimagusa, Güzelyurt,

İskele gibi kentlerin etrafındaki tarım arazilerinin elden çıkmasına sebep olduğu gibi hava, toprak ve su gibi kirlilikleri de hızlandırmaktadır.

4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

4.1. Cins ve Yaş Yapısı

1996 nüfus sayımına göre KKTC'nin toplam nüfusu 200.587 kişidir. Bu nüfusun tamamına yakını Müslüman ve Türk'tür (% 99,1). Toplam nüfusun % 80,5'i KKTC uyruklu, % 15,5'i Türkiye'den giden göçmenler ve % 4'ü de diğer ülke uyruklu kimselerden oluşmaktadır. 2007 yılındaki nüfus da buna benzer bir dağılım göstermektedir.

Araştırma alanımızda nüfusun cins yapısına baktığımızda (Tablo: 10.), her iki dönemde erkek nüfusun fazla olduğu görülmektedir. 1996 yılında %52,8 olan erkek nüfusu yaklaşık %2'lik bir artış göstererek 2006 yılında %54'e yükselmiştir.

KKTC uyruklu nüfusun %49,3'ünü erkekler, %50,7'sini kadınlar oluşturmaktadır. İki uyruklu nüfusun %49,7'sini erkekler, %50,3'ünü de kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye uyruklu nüfusun %64,1'ini, İran uyruklu nüfusun %66,1'ni, Pakistan uyruklu nüfusun %89,5'ni, diğer ülke uyruklu nüfusun %62,3'nü erkekler oluşturmaktadır. Moldova (%92,4), Almanya (%55,2), Bulgaristan (%56,2) uyruklu nüfus dışında kadınların oranı genellikle %50'nin altındadır. Bilindiği gibi göç alan bölgelerde erkek nüfus oranı, göç veren bölgelerde ise kadın nüfus oranı yüksektir. Ancak KKTC göç alan ve veren bir saha durumundadır. KKTC'li nüfusun önemli bir kısmı göçle adadan ayrılırken, çalışmak ve eğitim gibi amaçlarla çeşitli ülkelerden ülkeye göç olmaktadır. Ancak adadan olan göçler, adaya olan göçlerden daha az olduğu için adada erkek nüfusu daha fazla olmaktadır.

Tablo 10: KKTC'de Nüfusun Cins Yapısı

Sayım Dönemleri	Toplam Nüfus	Erkek		Kadın		Cinsellik Oranı
		Kişi	%	Kişi	%	
1996 ¹	200,587	105978	52.8	94604	47.2	89.3
2006 ²	256644	138568	54.0	118076	46.0	85.2

Kaynak: ¹.KKTC, 1996 Yılı Nüfus Sayımı, ².www.devplan.org- 15.03.2010

Bir ülkede nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı, o ülkenin en önemli özelliklerinden biridir. Çünkü yaş gruplarına göre nüfusun yapısı; doğurganlık oranı, çalışma çağındaki nüfus, eğitim, sağlık gibi pek çok konuda bilgi vermektedir. Şekil: 5.'te görüldüğü gibi yaş piramidinin taban kısmı fazla geniş değildir. Toplam nüfusun

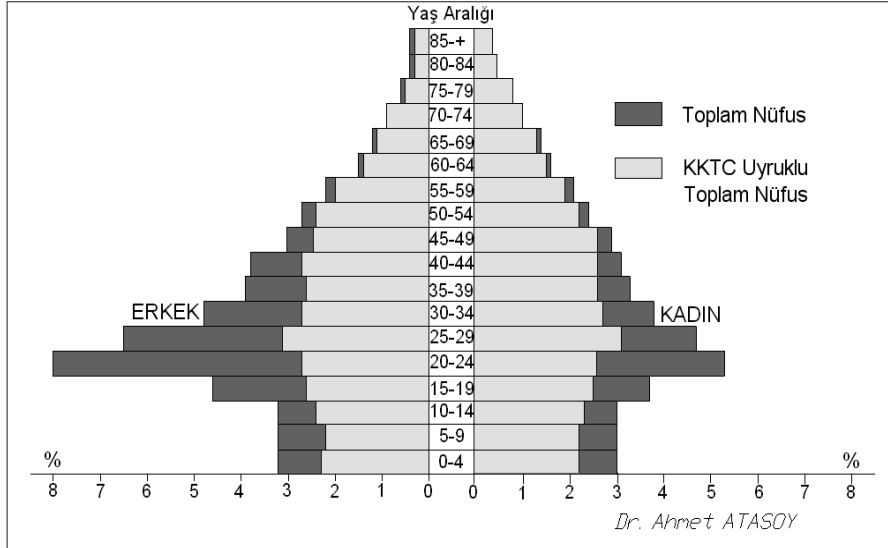
büyük bir kısmı orta yaş grubundadır. Buna göre nüfusun %73,91'i ekonomik bakımdan aktif olan nüfusu oluşturmaktadır. Bu durum ülkede doğum ve ölümlerin azaldığını, yaşlı nüfusun arttığını göstermektedir. Nüfusun %18,55'i 0-14 yaş aralığındadır. Bu oran nüfusun genç bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim nüfusun %51,33'ünü 0-30 yaş aralığındaki gençler oluşturmaktadır. 2006 yılı nüfus sayımına göre toplam ülke nüfusunun %7,54'nü 65 yaşın üzerinde olan nüfus oluşturmaktadır. Ülkedeki yaşlı nüfus oranı geçmiş yıllara göre artma eğilimindedir. Bu durum tıptaki gelişmelerle ve yaşam kalitesindeki iyileşmelerle yakından ilgilidir. KKTC'de 2006 yılı nüfus sayımına göre bağımlı nüfus miktarı 66.958 kişi iken, çalışma çağı grubunda yer alanların sayısı ise 189.686 olarak görülmektedir. Bu verileri dikkate alarak yapılan hesaplamalarda nüfusun bağımlılık oranı %35 dolayında çıkmaktadır. Yani çalışan her 100 kişi aynı zamanda 35 kişiye bakmakla yükümlüdür. Bu oran Türkiye'de ise % 55 (Başbüyük, 2005, 74) civarında olduğu hesaplanmıştır.

Piramitte belirgin olarak görülen asimetrik şekil ülkenin aslında göç aldığını ortaya koymaktadır. Bu durum erkek nüfusunda çok daha belirgindir. Özellikle çalışma çağındaki bulunan 20-24 yaş gurubu KKTC toplam nüfusu ile KKTC doğumlu nüfus arasında %5,3'lük bir fark vardır. Gerek KKTC toplam nüfusu ve KKTC doğumlu nüfus yapısında, 60 yaşına kadar olan dar aralık her yaş grubunda erkek nüfusu, kadın nüfusuna göre daha fazladır. 60 yaş üstü ise kadın nüfusu daha fazla olarak görülmektedir. Bu durum ülkedeki göçler ve ortalama ömür süresi hakkında bazı bilgiler vermektedir. Piramit bize ülkeye gelenler ve ülkeden gidenlerin genellikle 60 yaşın altında olduğunu açıklamaktadır. Özellikle 70 yaşın üstünde bulunan kadın nüfusunun tamamının KKTC doğumlu olması bu durumu desteklemektedir.

Piramidin üst kısımlarına baktığımızda ise özellikle 75-79 yaş grubundan sonra hızlı bir azalmanın olması dikkatleri çekmektedir. Bu da ortalama ömrün 74 yaş civarında olduğunu ortaya koymaktadır. Nüfusun yaş gruplarına dağılışı bakımından ortaya çıkan bir diğer özellik ise 60 yaşından sonra kadın nüfus oranının daha fazla olmasıdır. Bu durum kadınların erkeklere göre biraz daha fazla yaşadığını göstermektedir. Çünkü ortalama ömür süresi kadınlarda 76 yaş, erkeklerde 72 yaşır.

Tablo 11: KKTC Toplam Nüfusu ile KKTC Uyruklu Nüfusunun Yaş Yapısına Göre Dağılışı (2006)

Yaş	KKTC'de Yaşayan Toplam Nüfus					KKTC Uyruklu Nüfus				
	Top	E	%	K	%	Toplam	Erkek	%	Kadın	%
0-4	15858	8144	3.2	7714	3	11491	5928	2.3	5563	2.2
5-9	15962	8166	3.2	7796	3	11221	5695	2.2	5526	2.2
10-14	15775	8179	3.2	7596	3	12093	6249	2.4	5844	2.3
15-19	21356	11855	4.6	9501	3.7	12937	6600	2.6	6337	2.5
20-24	34008	20533	8	13475	5.3	13773	7007	2.7	6766	2.6
25-29	28786	16736	6.5	12050	4.7	15806	7853	3.1	7953	3.1
30-34	21921	12231	4.8	9690	3.8	13842	6954	2.7	6888	2.7
35-39	18483	10124	3.9	8359	3.3	13268	6703	2.6	6565	2.6
40-44	17770	9731	3.8	8039	3.1	13675	6945	2.7	6730	2.6
45-49	15105	7717	3	7388	2.9	12995	6398	2.5	6597	2.6
50-54	13118	6950	2.7	6168	2.4	11586	6061	2.4	5525	2.2
55-59	11073	5580	2.2	5493	2.1	9982	5036	2.0	4946	1.9
60-64	8066	3964	1.5	4102	1.6	7299	3569	1.4	3730	1.5
65-69	6685	3085	1.2	3600	1.4	6164	2796	1.1	3368	1.3
70-74	4957	2289	0.9	2668	1	4751	2189	0.9	2562	1.0
75-79	3518	1463	0.6	2055	0.8	3401	1409	0.5	1992	0.8
80-84	2151	904	0.4	1247	0.5	2101	886	0.3	1215	0.5
85 -+	2052	917	0.4	1135	0.4	1646	673	0.3	973	0.4
Toplam	256644	138568	54	118076	46	178031	88951	34.7	89080	34.7

Şekil 5: KKC'nin Toplam Nüfusu ile KKC Uyrıklı Nüfusunun Yaş Yapısına Göre Dağılışı (2006), (Tablo:11'e Göre)

4.2. Eğitim Durumu

İnceleme alanımızda 2008 yılı itibarı ile toplam 187 adet anaokulu 125 adet ilköğretim okulu, 37 adet lise, 41 adet özel öğretim okulu, 34 adet yaygın eğitim okulu ve 6 adet üniversite bulunmaktadır. Bu okullarda 5.179'i okul öncesi öğrencisi, 28.633'ü ilköğretim, 7.904'ü lise, 219'u özel öğretim öğrencisi, 1.905'i yaygın eğitim öğrencisi, 12.128'i üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 55.547 öğrenci eğitim – öğretim görmektedir. Bu okullarda toplam 4079 öğretmen görev yapmaktadır. Bu değerlere göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı okul öncesinde 13,5, ilköğretim okullarında 12, liselerde 6'dır.

Tablo:12'deki değerler incelendiğinde yıllar bazında ilköğretim okul sayılarında bir azalma olurken, diğer eğitim kurumlarında artış olmuştur. İlköğretim okul sayılarının azalması nüfus artış hızı ile alakalıdır. Üniversiteler hariç diğer eğitim kurumlarında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı sürekli düşüş göstererek 15 kişinin altında bulunmaktadır. Ülkede okullaşma oranı her geçen gün artış göstermektedir.

Yaptığımız incelemelere göre; orta öğretim kurumlarının bir kısmında fen bilimleri laboratuvarları olmadığı gibi, olanlarda da araç-gereç yetersizliği bulunmaktadır. Ayrıca okul binalarının bir kısmı öğrenci potansiyeline cevap verecek düzeyde bulunmamaktadır. Ayrıca derslik, atölye, spor salonları da yetersizdir. Teknik liselerde bulunan araç-gereçlerin de teknolojiye uygun olmadığı görülmüştür.

Bunlarla birlikte öğrencilerin okuma – yazma zorluğu çekmesi ve bazı okullarda çok belirgin olarak görülen denetimsizlik diğer önemli sorunlardır. Orta öğretimde öğrencileri ÖSS'ye yöneldikleri için mesleki liselere olan talep azalmıştır. KKTC'nin tanınmamışlığı ve ekonomisine uygulanan fiili ambargolar, iç ve dış politik engeller, Türkiye hariç, diğer ülkelerden KKTC'deki üniversitelere öğrenci akışını engellemektedir.

Tablo 12: Eğitim – Öğretim Dönemleri Bazında KKTC'de Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Kademeleri	Eğitim Özellikleri	1977 - 78	1987 - 88	1997 - 98	2007 - 08
Okul Öncesi	Okul	24	110	117	187
	Öğretmen	37	182	195	389
	Öğrenci	1.094	3.002	3.146	5.179
İlköğretim	Öğr. / Öğret.	29,5	16,5	16,1	13,5
	Okul	196	181	125	125
	Öğretmen	952	1278	1830	2430
	Öğrenci	25.115	28.274	25.986	28.633
Liseler	Öğr. / Öğret.	26	22	14	12
	Okul	19	23	28	37
	Öğretmen	337	524	892	1218
Özel Eğitim	Öğrenci	4.827	5.869	7.971	7.904
	Öğr. / Öğret.	14	11	9	6
	Okul	1	3	3	6
Yaygın Eğitim	Öğretmen	5	19	17	41
	Öğrenci	15	96	65	219
	Öğr. / Öğret.	3,0	5,1	3,8	5,3
Fak. ve Yük. Okul	Okul	44	46	29	34
	Öğretmen	1.905	1.961	961	1.095
Fak. ve Yük. Okul (KKTC'nde)	Okul	1	4	9	9
	Öğrenci (Y.dışı O.)	67	1.434	8.389	10.313
Toplam KKTC'li Öğrenci		2.359	1.875	3.557	1.815
Toplam KKTC'li Öğrenci		2.426	3.209	11.946	12.128

Kaynak: KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, İstatistik Yıllıkları (1977–2008)

KKTC'deki üniversitelere eğitim – öğretim amacıyla dünyanın dört bir yanından öğrenci ve öğretim üyeleri gelmektedir. Bu durum sürdürülebilir bir şekilde iyi

planlanırsa ülkenin geleceği açısından çok büyük katkılar sunabilir. Sadece Doğu Akdeniz Üniversitesi'ne 67 ülkeden öğrenci ve 35 ayrı ülkeden öğretim üyelerinin geldiği hatırlatılırsa eğitim ve öğretimin ülke ekonomisine sağladığı katkı daha iyi anlaşılır. Aslında üniversiteler de turizm gibi ülke ekonomilerini olumlu yönde etkilenilmektedir. KKTC'ye gelen her 10 bin öğrencinin ekonomiye sağladığı katkının yaklaşık olarak 70.000 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Yani ülke aslında dünyaya açık bir konumdadır. Başta, ülkedeki üniversitelerde bulunan yabancı öğrenci ve öğretim üyelerine KKTC sistematik bir şekilde tanıtılırsa, ülke dünyada daha çok tanınır ve bu da, ülkenin geleceği açısından olumlu katkılar yapabilir.

4.3. Sağlık Durumu

Sağlık Bakanlığı 2010 yılı kayıtlarına göre KKTC'de 6 adet devlet hastanesi, özel ve üniversite hastanesi yanında 17 sağlık merkezi ve 143 adet eczane bulunmaktadır. Devlet hastaneleri içinde Dr. Burhan Naltbantoğlu Devlet Hastanesi en kapsamlı olanıdır. Çünkü bu hastanenin bünyesinde kan bankası, radyasyon – onkoloji merkezi, endokrin ve diyabet merkezi de bulunmaktadır. İlçe merkezlerinde sağlık merkezleri ile birlikte hastaneler bulunurken kırsal kesimlerde sağlık merkezleri vardır. Bu sağlıkla ilgili istatistikler yanında 1977 yılından 2010 yılına kadar hasta yatağı, uzman ve pratisyen hekim ile diş hekimi, eczacı ve hemşire sayısında da ilerlemeler olmuştur (Tablo:13.).

Tablo 13: Doktor, Hemşire ve Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı (1977 – 2007)

	1977	1987	1997	2007
Doktor Başına Kişi Sayısı	1.250	775	601	529
Diş Doktoru Başına Kişi Sayısı	4.028	2.358	1.59	2.062
Hemşire Başına Kişi Sayısı	551	567	464	398
Yatak Başına Kişi Sayısı	226	177	160	194
Hemşire Başına Yatak Sayısı	2	3	2	2

Kaynak: Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, 2010, KKTC

KKTC'nin 2007 yılındaki nüfusu 268.011 olduğu düşünülecek olursa doktor başına düşen hasta sayısı 529, diş doktoru başına düşen hasta sayısı 2062, hemşire başına düşen hasta sayısı 398, yatak başına düşen hasta sayısının 194 olduğu hesaplanmıştır. Bu sayısal değerlerden anlaşıldığı üzere KKTC'nin nüfusuna oranla sağlık hizmetlerinin seviyesi ile sağlık kuruluşlarının ve sağlık personelinin çok iyi bir durumda olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tıbbî araç-gereç, kalifiye personel, organizasyon yetersizliği gibi olumsuzluklardan dolayı sağlık hizmetlerine karşı güvensiz bir ortam oluşmuştur. Bu yüzden özellikle de varlıklı insanlar tetkik ve tedavi amacıyla ülke dışına gitmektedir.

Ülkede; bel soğukluğu, hepatit A ve B, tüberküloz, aids, frengi, vd. en sık rastlanan ve giderek yaygınlaşan başlıca hastalıklardır. Resmî kurum yetkililerine göre bel soğukluğu ve aids'li hasta sayısı resmî kayıtlardan çok daha fazladır. Bilindiği gibi bu hastalıkların asıl sebebi cinsel ilişkilidir.

Gelişigüzel açılan fosseptik çukurları, çevreye atılan katı ve sıvı atıklar, yok etmek düşüncesiyle yakılan çöpler sağlıklı bir ortam oluşturmaktadır. Bu ortamlarda sivrisinek, karasinek, bit, fare gibi haşereler oluşarak çevreye yayılmaktadır. Bu nedenle insanların hastalanma riski çok yüksektir. Olumsuz çevre koşullarından dolayı halk dilinde "tavuk hastalığı" olarak bilinen "sıtma" hastalığı sıkça rastlanılmaktadır.

Tablo 14: Devletçe Saptanan Bulaşıcı Hastalıklar (1997–2001)

HASTALIĞIN ADI	1997	1998	1999	2000	2001
Hepatit A	28	62	127	50	62
Tüberküloz (Verem)	54	46	43	38	44
Bel Soğukluğu	436	372	436	307	358
Aids (Taşıyıcı)	3	2	1	4	3
Frengi	35	41	49	29	59
Salmonella (Taşıyıcı)	21	13	44	26	34
Hepatits B	6	10	202	182	356
Diğerleri	133	192	149	11	21
Toplam	689	728	1051	617	937

Kaynak: *İstatistik ve Araştırma Dergisi, 2003:70, KKTC*

Hasta insanları yaş gruplarına göre incelediğimizde dikkatimizi ilk çeken husus, alt yaş gruplarından üst yaş gruplarına doğru gidildikçe toplam hasta sayısındaki artıştır. Çeşitli rahatsızlıklarla hastaneye gidenlerin 45 – 50 yaşın üstünde olması bu kişilerin dengesiz beslenmesine, aşırı içki tüketmelerine, kumar alışkanlığı yüzünden stresli bir yaşam sürmelerine dayanmaktadır. Sıcak ve nemli hava gibi doğal ortam özellikleri hastalıkların daha etkili olmasını kolaylaştırmaktadır.

4.4 Nüfusun Ekonomik Özellikleri

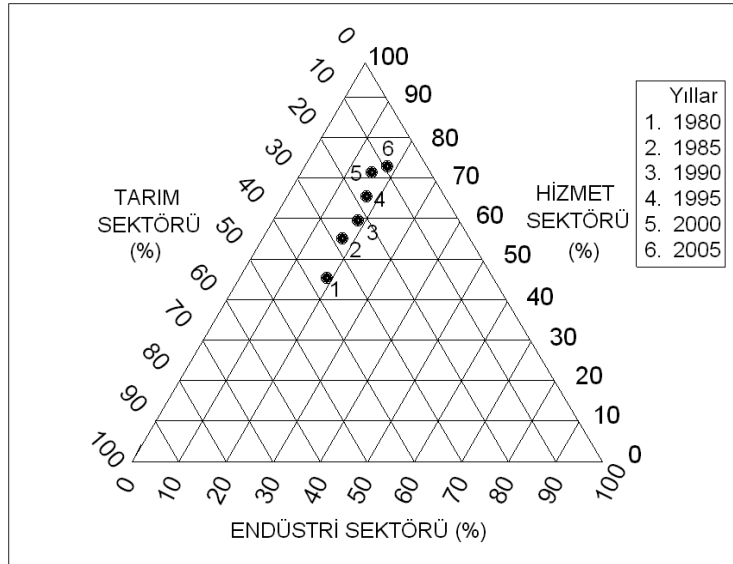
1980 yılı istatistiklerine göre son hafta içindeki iktisadi faaliyet kollarına göre incelediğimizde toplam nüfusun %55'i hizmetler sektörü, %28'i tarım sektörü ve %19'u sanayi sektöründe istihdam edilmiştir. 2005 yılında ise toplam nüfusun %75'i hizmetler sektörü, %15'i sanayi sektöründe ve % 10'u da tarım sektöründe istihdam edilmiştir. Buna göre KKTC'de hizmetler sektöründeki istihdam sürekli büyüme sağlamıştır. Bu büyüme 1980 – 2005 yılları arasında geçen 25 yılda %28 civarında

olmuştur. Ancak aynı dönemde tarım ve sanayi sektörlerinde istihdam edilenlerin sayısı ise genellikle azalmıştır. Bu azalma tarım sektöründe çok daha hızlı olmuştur. Ülke ekonomisine uygulanan fiili ambargolar ve ülkenin tanınmaması gibi bu sektörlerde istihdam edilenlerin sayısını da bir hayli düşürmektedir. Turizmin gelişmesi hizmet sektöründe çalışanların sayısını artırmaktadır. Tarım arazileri üzerinde turistik tesislerin plansız bir şekilde inşa edilmesi verimli tarım arazilerini atıl bir duruma düşürmektedir. Bu durum tarım sektöründe istihdam edilenlerin sayısını düşürürken, hizmet sektöründe istihdam edilenlerin sayısını da artırmaktadır.

Tablo 15: Nüfusun Sektörlere Göre Dağılışı (1980 – 2005)

Sektörler	1980	1985	1990	1995	2000	2005
TARIM	20.027	20.595	19.094	17.383	15.236	13.077
%	35	28	22	19	14	10
SANAYİ	10.954	12.426	16.068	16.696	17.430	19.696
%	19	17	19	18	16	15
HİZMET	27.027	40.277	51.339	59.090	75.006	99.639
%	47	55	59	63	70	75
TOPLAM	58.008	73.298	86.501	93.169	107.672	132.412

Kaynak: DPÖ, 2010, KKTC

Şekil 6: Nüfusun Sektörlere Göre Bölüşümü (Tablo:15'e Göre)

2006'da toplam nüfusun %81'i (209.049) 15-64 yaş aralığında bulunmaktadır. Ancak iktisaden faal olan nüfusun yarısı (%49,3) iş gücünde diğer yarısı ise iş gücünde olmayan (%49,8) nüfusu oluşturmaktadır. Bu oranlar 15-64 yaş aralığında olup da çalışmayacak durumda olanların bir hayli yüksek olduğunu göstermektedir. Hatta işgücünde olup fakat işsiz olanların oranı ise %5,2'yi oluşturmaktadır. İşsiz olanların çoğunluğunu ise kadınlar oluşturmaktadır. İstihdam edilenler içinde erkeklerin daha fazla olması inşaat işlerinde çalışmak amacıyla genellikle Türkiye'den gelenlerle yakından ilgilidir.

İşgücünde olmayanların fazlalığı KKTC'de başta öğrenciler olmak üzere ev hanımı, erken yaşta emekli olanların çok yüksek olduğunu hatırlatmaktadır. 2006 yılında ülkenin işteki durumuna göre incelendiğinde istihdam edilen nüfusun %84,1'i ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, %9,6'sı kendi hesabına çalışan,%5,3'ü işveren konumunda %0,8'i ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

Tarım ve sanayi sektörlerinde istihdam edilenlerin sayısında sürekli bir gerileme olmaktadır. Bu durum ülkenin dışa daha çok bağlanacağı ve ekonominin daha çok küçüleceği anlamına gelmektedir. Bu yüzden ülkenin gelişmesi ve ilerleme kaydetmesi engellenir. Devletin ekonomik olarak küçülmesi halkın fakirleşmesi anlamına da gelmektedir. Ülkede işsizliğin artması ve dışa olan göçler ekonomik küçülmenin en açık sonuçlarını oluşturmaktadır.

Tablo 16: KKTC'de İktisaden Faal Olması Gereken ve Faal Olan Nüfus Miktarları ve Oranları (2006)

			Toplam	Erkek	Kadın
İşgücünde	İstihdam	Kişi	92088	65328	26760
		%	44.1	31.3	12.8
	İşsiz	Kişi	10874	4320	6554
		%	5.2	2.1	3.1
Toplam		Kişi	102962	69648	33314
		%	49.3	33.3	15.9
İşgücünde Olmayan		Kişi	104011	43276	60735
		%	49.8	20.7	29.1
İyi Tanımlanmamış		Kişi	2076	1155	921
		%	1	0.6	0.4
Toplam		Kişi	209049	114079	94970
		%	100	54.6	45.4

Kaynak: 2006 Genel Nüfus Sayımı, KKTC

Tablo 17: KKTC'de Sayım döneminde iktisaden faal olan nüfusun işteki durumuna göre Dağılışı (2006)

İşteki Durumu	Toplam	%
Ücretli, Maaşlı ve yevmiyeli olarak çalışan	77458	84.1
İşveren Durumunda	4873	5.3
Kendi hesabına	8843	9.6
Ücretsiz aile işçisi	708	0.8
Bilinmeyen	206	0.2

Kaynak: 2006 Genel Nüfus Sayımı

5. Nüfus Yoğunluğu ve Nüfusun Dağılışı

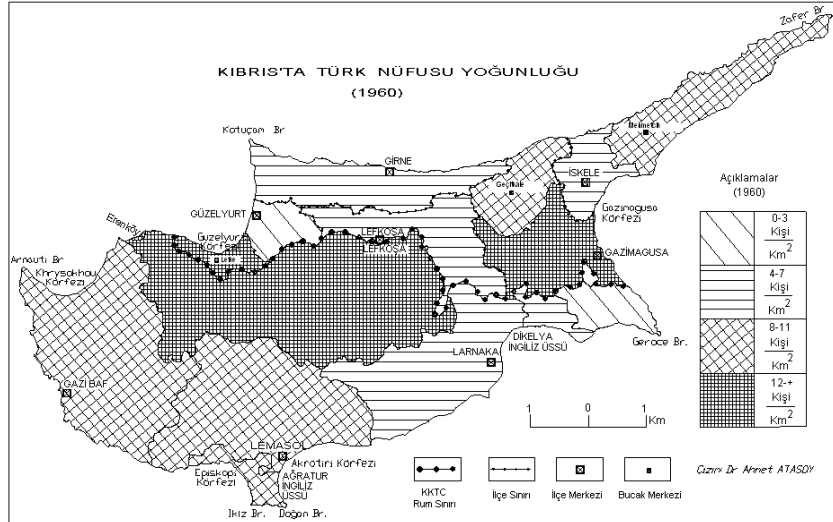
1974 Barış Harekâtı'ndan önce Türk nüfusu Kıbrıs adasının geneline dağılmış durumdaydı. Aslında ada İngiliz sömürgesi yönetimine geçtiği tarihten itibaren adada hem Türk sayısı hem de Türklerin yoğunlukta olduğu bölgelerin sayısı azalmıştır. Nitekim 1911 yılında Türkler 315 köye dağılmış durumda iken, 1973'te 153'e gerilemiştir (Tablo: 7.). Bu değişim Türklerin azınlıkta olduğu köylerde de yaşanmıştır. Yani 1911 yılında Türkler 162 köyde azınlıkta iken, 1973'te Türklerin azınlıkta olduğu köy sayısı 30'a gerilemiştir (Tablo: 7.). İngiliz sömürge yönetimi ile kanlı Eoka terör örgütünün haksız uygulamaları sonucu adada Türk nüfusu belli bölgelerde toplanmaya zorlanmıştır. 1911 yılında Türk köyü sayısı 85 iken, 1973 yılında 105 köye yükselmiştir. Bu artma ile birlikte Türkler 1911 yılından 1973 yılına kadar 153 köyden tamamen çekilmiş durumdadır (Tablo: 7). 1960 yılında Kıbrıs'ın güney kesimi ile dağlık Dipkarpaz bölgesi Türk nüfusu yoğunluğunun en fazla olduğu bölgelerdir. Lefkoşa'nın güneyi, Gazi Baf, Lemasol ve Dipkarpaz'da (bugünkü İskele İlçesi'ne bağlı Mehmetcik Bucağı) km²'ye düşen kişi sayısı ortalamanın üstünde olan yerlerdir. Genellikle adanın dağlık kesimlerini oluşturan bu sahalarda Türk nüfusunun yoğunluk göstermesi Türklerin ekonomik uğraşlarından ileri gelmektedir. Çünkü Türkler dağlık sahalarda ile dağların etek kısımlarında hayvancılık ve tarım faaliyetleri ile uğraşmaktaydılar.

Yüzölçümü 3.355 km² olan KKTC'de nüfus sayımı sonuçlarına göre 1996 yılında 200.587 kişi ve 2006 yılında 256.644 kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. Bu değerlere göre inceleme alanımızda 1996'da km²'ye yaklaşık 60 ve 2006'da 77 kişi düşmektedir. Diğer yıllardaki nüfus istatistik değerleri de dikkate alındığında nüfus artışıyla doğru orantılı olarak 1977 yılından 2006 yılına kadar aritmetik nüfus yoğunluğu hep artış kaydetmiştir. Ancak tarihi seyir içinde ilçeler bazında yoğunluğun arttığı ve azaldığı dönemler olmuştur.

2006 yılında başta Lefkoşa olmak üzere Gazimağusa merkez bucağı, Girne, Güzelyurt ilçelerinde aritmetik nüfus yoğunluğu genel ortalamanın üzerinde bulunmaktadır. Lefkoşa ilçesindeki yoğunluğun asıl sebebi, başkent Lefkoşa'nın burada yer alması, tarımsal faaliyetlerin yapılmasına elverişli Mesarya ovasının bulunmasından ileri gelmektedir. Aslında Lefkoşa, Güzelyurt ve Girne'de yoğunluğun yüksek olmasının sebebi, şehirli nüfustan kaynaklanmaktadır.

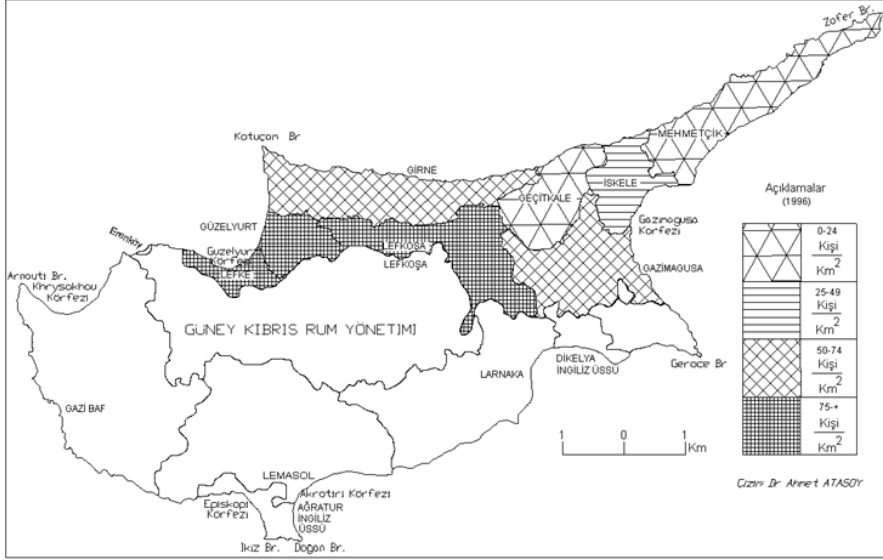
Toplam nüfusun %80'inden fazlası Lefkoşa, Gazimağusa ve Girne ilçelerinde toplanmıştır. Bu nüfusun yaklaşık %60'ı şehirlerde yaşamaktadır. Lefkoşa ilçesinde nüfusun %77'si şehirli, %23'ü kırsal kesim nüfusu oluşturmaktadır. Girne'de nüfusun kır – şehir nüfus ayrımı bakımından Lefkoşa ile benzer özellikler göstermektedir. Gazimağusa'da ise toplam nüfusun %56'sı şehre yığılırken, geriye kalan %44'ü de kırsal kesime dağılmıştır. Nüfus yoğunluğu genel ortalamanın üzerinde bulunan Güzelyurt ilçesi diğerlerinden farklı bir özelliğe sahiptir. Güzelyurt ilçesi, sulama imkânlarının nispeten daha elverişli olduğu bir yerdir. Güzelyurt'ta geniş tarım arazileri üzerinde başta narenciye olmak üzere meyvecilik yapılmaktadır. Bu nedenle meyveciliğe bağlı olarak hem kırsal nüfus miktarı hem de nüfus yoğunluğu yüksektir.

2006 yılında İskele ilçesi, İskele ilçesine bağlı Mehmetcik bucağı ile Gazimağusa ilçesine bağlı Geçitkale bucağında aritmetik nüfus yoğunluğu genel ortalamanın altında bulunmaktadır (Şekil: 9.). Ülkenin bu kesimleri dağlık ve engebeli arazilere karşılık gelmektedir. Hayvancılıkla birlikte tarımsal faaliyetlerin yapıldığı dönemlerde daha yüksek bir yoğunlaşma özelliklerine sahip iken, kırsal kesimden şehirlere olan göçlerle bu durumun seyri değişmiştir. Böylece bu kesimler ülkede nüfusun en tenha ve yoğunluğun en az olduğu sahaları karşılamaktadır.

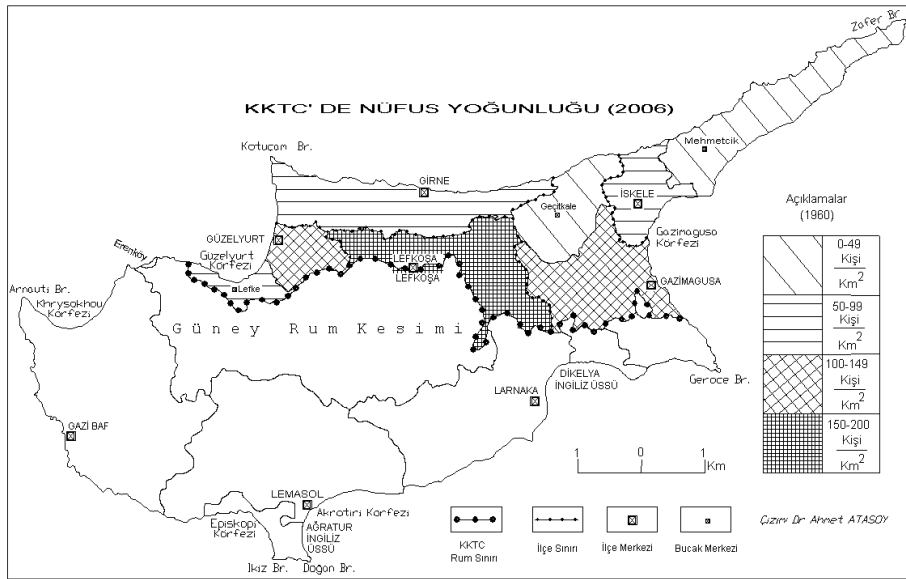

Şekil 7: Kıbrıs'ta Türk Nüfus Yoğunluğu (1960)

Ahmet ATASOY

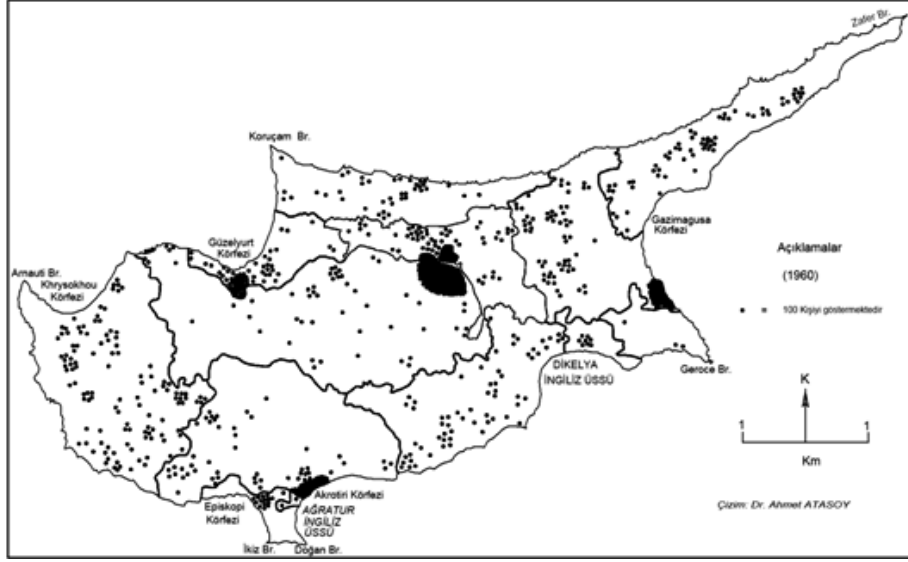

Şekil 8: KKTC'de Nüfusun Yoğunluğu (1996)

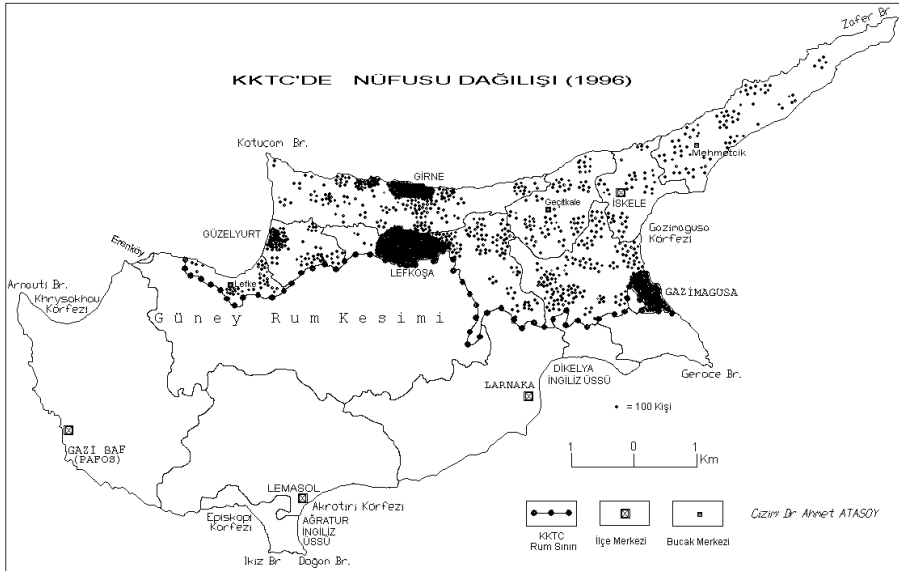

Şekil 9: KKTC'de Nüfusun Yoğunluğu (2006)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Nüfus Coğrafyası

Şekil 10: Kıbrıs'ta Türk Nüfusunun Dağılışı (1960)

Şekil 10: KKTC'de Nüfusun Dağılışı (1996)

Tartışma ve Sonuç

Kıbrıs Adası, jeopolitik konumu gereğince pek çok değişikliğe maruz kalmıştır. Doğal ortamın özelliklerine göre ortaya çıkan nüfus ve yerleşme özellikleri idarî taksimattaki değişikliklerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Osmanlılarla birlikte adanın tümünde oluşmaya başlayan Türk nüfusu, İngiliz sömürge yönetiminden itibaren adanın kuzeyine doğru çekilmeye başlamıştır. Sömürge yönetiminin haksız uygulamaları ve Eoka terör örgütünün Türk nüfusuna yönelik saldırgan tutumları adadan Türk nüfusunun göç etmesine yol açmıştır. 1974 Barış Harekâtı ile Türk nüfusu adanın kuzeyine tamamen çekilmiştir. Diğer taraftan ülkenin tanınmamışlığı ve uygulanan ekonomik ambargolar kalkınmayı yavaşlatmaktadır. Bu durum karşısında ülkede gelecek endişesi oluşmuştur. Böylece nüfusun önemli bir kısmı ülkeyi terk etmekte, diğer bir kısmı da şehir merkezlerine göç etmektedir.

Planlı ve programlı olmamakla birlikte ülkede turizm hızla gelişmektedir. Özellikle Beşparmak dağlarının kuzeye bakan kesimleri tatil sitelerine hızla dönüşmektedir. Bu şekilde doğal ortam yine çok hızlı bir şekilde tahrip edilmektedir. Öte yandan verimli tarım arazileri elden çıkmaktadır. Kırsal kesimlerden şehirlere yoğun bir göç olayı yaşandığı için tarım arazilerinin önemli bir kısmı işletilmemektedir. Aslında sulu tarım alanlarının bulunduğu kesimlerde tarımsal potansiyel güçlü iken göçlerle bu potansiyel yeterince değerlendirilmemektedir.

Ülkede gelişmekte olan bir diğer kesim eğitimidir. Ülkeye eğitim amacıyla dünyanın değişik bölgelerinden insanlar gelmektedir. Özellikle öğrenciler ekonomik anlamda ülke ekonomisine önemli katkılar yapmaktadır. Ülke bu özelliğini daha planlı ve programlı bir şekilde değerlendirerek ülkeye daha çok öğrencinin gelmesini sağlamalıdır.

Ortaöğretim kurumlarının en büyük problemi, denetim zorluğu olarak görülmektedir. Okul binalarındaki eksiklikler tamamlanmalı, bilgisayar destekli eğitim programları uygulanmalı, okul aile işbirliği geliştirilmelidir. Ayrıca çağdaş programa göre eğitim-öğretim veren genel liseler yanında ticaret, turizm ve mesleki teknik liseler yaygınlaştırılmalıdır. Üniversitelerdeki harç ve ülke pahalılığı hem öğrenci sayısını hem de eğitim düzeyini etkilemektedir. Üniversitelerin ekonomiye sağladığı katkı yanında ülkenin siyasi alanda tanınmasına ve ülkenin tanıtılmasına da önemli etkiler yapmaktadır. Kendi örf adet, millî değerlerini koruyan, akla, bilime, araştırmaya dayalı, çevresini koruyan ve geliştiren, devlet ve millet bilincini alan ve onu yüceltmek için daima azimle çalışan bir eğitim programı ve felsefesinin bulunması gerekmektedir.

İktisadi faaliyet kollarında pek az insanın istihdam edilebilme sorunu bulunmaktadır. Çalışan erkeklerin çoğunun, özellikle Türkiye'den göç edenlerin, inşaat sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Çalışanların büyük bir kısmının da turizm sektöründe istihdam edildiğine bakılırsa, ülkede istihdam alanlarının ne kadar sınırlı

olduğunu görebiliriz. Ülkenin tanınmasının sağlanması için ekonomik ambargoların kaldırılarak iktisadi faaliyet kollarında istihdam alanları genişletilmelidir. Böylece işsizlik önlenerek ekonomik kalkınma sağlanmalıdır.

Tarım ve sanayi çağı modern tekniklerine uygun hale getirilerek, genişletilmeli ve bu alanlarda istihdam edilenlerin sayısı artırılmalıdır. Aynı zamanda sosyal barışın sağlanması için de halkın satın alma gücü yükseltilmelidir. Bu durum sağlandığı takdirde adadan Türk göçü engelleneceği gibi yabancıların kışkırtmaları da daha çok azalacaktır. Hükümet yatırımları artırıcı politikalarla sıkıntıda bulunan sektörlerin sıkıntılarını çözebilmelidir.

KKTC'de insan gücünün nitelik ve nicelikleri tam olarak bilinmediği için sektörlerde teknik eleman açığını ortaya çıkarmaktadır. Bu açığı kapatmak amacıyla insanların nitelik ve niceliklerinin tüm ayrıntılarıyla ortaya konulması gerekir. Ayrıca mesleki liselerde teknik eleman yetiştirilmesi de sağlanmalıdır. Teknik bilgi eksikliğini kapatmak ve personelin ülkeye daha faydalı olabilmesi için zaman zaman seminerler, konferanslar, paneller düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Ahmetbeyoğlu, A., Afyoncu, E. (2000). *Kıbrıs'ta Türkler*, Tarih ve Tabiat Vakfı – Atlan Matbaacılık, Tarih Serisi, No:6, s.16, İstanbul
- Alagöz, C, A, (1971). "Kıbrıs Tarihine Coğrafi Giriş", *MBKTK:1331* s.23
- Altan, M.H., (2000), *Kıbrıs'ta Rumlaştırma Hareketi*, Milli Arşiv Yayınları No:1, s.84-98, KKTC
- Atalay, İ. (1991), *Beşeri ve İktisadi Coğrafya*, Yeniçağ Basım ve Yayın ISBN: 975-95527-3-6, Ankara
- Bedeve, V., (1978). *Tarih boyunca Kıbrıs Anadolu İlişkilerine Genel Bakış*, s.28-30-33, Lefkoşa
- Bilge, S. (1941). *Le Conflit de Chypre Et Les Cypriotes Turcs*, Ankara,
- Constantin L-S. (1931), "La Turquie Kemaliste Et" İde'e Du Paete Balkanique dans Les Enne'es 1925-1926 *Revue des Etudes Sud-Est Europeennes*.XIX. 318-319.
- Çevikel, N., (2000). *Kıbrıs – Akdeniz'de Bir Osmanlı Adası (1570 -1878)*, 47 Numaralı Yayıncılık / Tarih – İnceleme Dizisi, İstanbul.
- Çiçek, K. (1995). *Osmanlılar Zamanında Kıbrıs Tarih ve Toplum*, XXIII/136, İzmir
- Çoruh, H., (2008). *II. Mahmut Döneminde Kıbrıs'ın İdari, İktisadi ve İçtimai Yapısı (1808 – 1830)* M.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Emecen, F.M. (2001). *Kıbrıs'ta İlk Osmanlı İdari Yapılanması, "Dünden Bugüne Kıbrıs meselesi"*, Tarih ve Tabiat Vakfı, ISBN: 975-6596-05-8, s.50, İstanbul

Ahmet ATASOY

Gazioğlu, A.C., (2000). Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878), 308 Yıllık Türk Dönemine yeni Bakış, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP), s. 108-109, Lefkoşa

Georghallides, G.S. (1977). "Turkish and British Reactions to the Eigration of the cypriot Turks to Anatolia, 1924-1927", *Balkan Studies*, c.XVIII ,

Gürsoy, C. (1971), *Coğrafi Bakımdan Kıbrıs ve Türkiye Milletler Arası I.Kıbrıs Tetkikleri Kongresi*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Yay:36, Seri 1, Sayı 172, Ankara.

Halaçoğlu, Y. (2001), *Osmanlı Döneminde İskan Politikası, Tarih ve Tabiat Vakfı, Atlan Matbaacılık* ISBN:975-6596-05-8, s.41-42, İstanbul

İsmail, S., (1989) *1974 Öncesi ve Sonrası "Kıbrıs Türk Halkı"*, ISBN:975-7639-20-0, Kastaş A.Ş. Yay. S.90, İstanbul

İsmail, S., (2000). *150 Soruda Kıbrıs Meselesi*, Kastaş Yayınları, s.10,161, İstanbul

Karabulut, Y, (1988) "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Turizm". *AÜ.DTCF. Dergisi* Cilt:XXXII. Sayı:1-2. Ankara.

Tursan, N. (1978). *Yunan Sorunu*, Tarih ve Tabiat Vakfı, s.63, Ankara

Uçaral, R. (2001). Osmanlı Devletinin Kıbrıs'ı İngiltere'ye Devri "Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi", Tarih ve tabiat vakfı Yay. No: 975-6596-05-8, s.121-158, İstanbul

İstatistik Yıllığı 2001 (2003). KKTC Başbakanlık DPÖ (Devlet Planlama Örgütü), İstatistik ve Araştırma dairesi, KKTC Devlet Basımevi, LEFKOŞA

1993 Geçiş Yılı Programı. (1993). KKTC Başbakanlık Devlet Örgütü, Devlet Basımevi, Lefkoşa.

2003 Geçiş Yılı Programı. (2003). KKTC Başbakanlık Devlet Örgütü, Devlet Basımevi, Lefkoşa

1996 Genel Nüfus Sayımı. (1999). Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri KKTC Başbakanlık DPÖ, İstatistik ve Araştırma Dairesi, DİE Matbaası, Ankara

Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2001. (2002). KKTC Başbakanlık DPÖ (Devlet Planlama Örgütü), İzleme ve Koordinasyon Dairesi, KKTC Devlet Basımevi, Ankara.

<http://www.neu.edu.tr>. (erişim tarihi:16.03.2010).

<http://ekutup.2.dpt.gov.tr/harita/oik570.pdf> (erişim tarihi:16.03.2010)